

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ
ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ**

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση ή ανατύπωση μέρους ή όλου του παρόντος βιβλίου υπό τον όρο ότι θα αναφέρεται η πηγή.

Εκθεση Επιτροπής για την αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό του Τραπεζικού Συστήματος

Θεόδωρος Β. Καρατζάς

Πρόεδρος

Ευστάθιος Παπαγεωργίου
Γεώργιος Κασμάς
Φώτιος Παναγιωτόπουλος
Ευστράτιος Παπαευστρατίου
Παναγιώτης Πουλής

Μέλη

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η υποβολή, από την Επιτροπή για την Αναμόρφωση και τον Εκσυγχρονισμό του Τραπεζικού Συστήματος, των προτάσεων της προς τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας αποτελεί την αφετηρία σημαντικών εξελίξεων. Με την υιοθέτηση, μετά τις απαραίτητες διεργασίες, και στη συνέχεια τη σταδιακή εφαρμογή των προτάσεων θα συντελεστεί ριζικός εκσυγχρονισμός όχι μόνο του Τραπεζικού Συστήματος, αλλά και της Οικονομίας μας γενικότερα.

Οι τράπεζες, απαλλαγμένες από τις υπάρχουσες διοικητικές ρυθμίσεις των επιτοκίων και των διαθεσίμων τους και από τους λεπτομερειακούς πιστωτικούς κανόνες και ελέγχους, που μειώνουν την αποδοτικότητα και το βαθμό της λειτουργικότητας τους και εμποδίζουν τη δημιουργία συνθηκών ελεύθερου ανταγωνισμού, θα γίνουν ευέλικτες και θ' ανταποκριθούν περισσότερο αποτελεσματικά στις ανάγκες της οικονομίας.

Η διαφαινόμενη καλή πορεία των οικονομικών εξελίξεων, με βάση τα εφαρμοζόμενα προγράμματα, επιτρέπει την πρόβλεψη για σύντομη έναρξη της σταδιακής εφαρμογής των προτάσεων. Αυτή επιβάλλεται, άλλωστε, και από την ανάγκη προώθησης του εκσυγχρονισμού, ανάγκη που προκύπτει από τη δρομολογημένη ήδη ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέχρι το 1992, η οποία θα επηρεάσει σοβαρά τις τράπεζες. Μέχρι το χρονικό αυτό όριο, το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα θα πρέπει να γίνει ικανό ν' ανταπεξέλθει αποτελεσματικά στον ανταγωνισμό των ξένων τραπεζικών ιδρυμάτων και μάλιστα κάτω από συνθήκες ταχύτατων τεχνολογικών εξελίξεων. Η διαμόρφωση του κατάλληλου νέου θεσμικού πλαισίου, με τη λήψη των προβλεπόμενων από τις προτάσεις της Επιτροπής μέτρων, δεν είναι από μόνη της ικανή για την

πραγματοποίηση του εκσυγχρονισμού. Μεταξύ των προϋποθέσεων για την επιτυχία των μέτρων, όπως επισημαίνεται από την Επιτροπή, περιλαμβάνεται και η πραγματοποίηση του εσωτερικού εκσυγχρονισμού του παραγωγικού μηχανισμού των τραπεζών. Ο ρόλος του Προσωπικού των τραπεζών στις προσπάθειες προς την κατεύθυνση αυτή, αλλά και στην όλη προσπάθεια εκσυγχρονισμού του Τραπεζικού Συστήματος, θα είναι καθοριστικός.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών θεωρεί την ενημέρωση του Προσωπικού των τραπεζών με το πλήρες περιεχόμενο των προτάσεων της Επιτροπής όχι απλώς χρήσιμη αλλά απολύτως απαραίτητη, γι' αυτό και προβαίνει στην έκδοση του παρόντος τεύχους. Το Προσωπικό των τραπεζών, ενημερωμένο με τη φιλοσοφία και την τεκμηρίωση των προτάσεων, θα κατανοήσει πληρέστερα τη χρησιμότητα των μέτρων που θα ληφθούν για την εφαρμογή τους και θα συμμετάσχει ενεργότερα στις προσπάθειες για την εξασφάλιση της επιτυχίας τους.

Είναι φανερό ότι για το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα αρχίζει μια νέα περίοδος. Με την ολοκλήρωση των μέτρων εκσυγχρονισμού, ο τρόπος λειτουργίας του θ' αλλάξει ριζικά και θα προσεγγίσει τα διεθνή πρότυπα. Δύο από τους καθοριστικούς παράγοντες για την επιτυχία της αλλαγής αυτής είναι η συντονισμένη προσπάθεια των τραπεζών και η ενεργός συμμετοχή του Προσωπικού τους. Η Ένωση Ελληνικών τραπεζών θα συμμετάσχει σ' αυτή την προσπάθεια με προπαρασκευαστικές ενέργειες για την εισαγωγή νέων σύγχρονων χρηματοδοτικών και άλλων θεσμών, την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής και εκδοτικής δραστηριότητάς της, την παρέμβαση για την απλοποίηση διαδικασιών, τη δημιουργία του διατραπεζικού συστήματος πληρωμών και γενικότερα με την αξιοποίηση της εμπειρίας από το διεθνή χώρο.

Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών	5
Επιστολή προς τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας, κ. Κ. Σημίτη	11

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

I. ΕΠΙΤΟΚΙΑ - ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ	19-30
Α. Το υφιστάμενο σύστημα	21
Β. Προτάσεις	24
II. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	31-42
 ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	
Α. Συνθήκες ανταγωνισμού στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα	33
Β. Διαχείριση του χαρτοφυλακίου συμμετοχών των τραπεζών	38
III. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	43-50
Α. Το υφιστάμενο σύστημα	45
Β. Διαδικασία ελέγχου τραπεζών	49
IV. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ	51-56
Α. Αγροτική πίστη	53
Β. Προτάσεις	54
V. ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	57-62
Α. Ιστορικό - Δραστηριότητες	59
Β. Προτάσεις	61
VI. ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ	63-70
Α. Γενικά	65
Β. Η κεφαλαιαγορά στην Ελλάδα	66
Γ. Προτάσεις	67

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΙΙΙ	71-91
Παράρτημα 1: Δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις	73
Παράρτημα 2: Μη δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις	88
Παράρτημα 3: Προτεινόμενες ενιαίες λογιστικές αρχές για καθυστερήσεις - επισφάλειες	90
Παράρτημα 4: Απαραίτητες νομοθετικές ή άλλες ρυθμίσεις	92

Κύριο
Κωνσταντίνο Σημίτη
Υπουργό Εθνικής Οικονομίας

Κύριε Υπουργέ,

Η Επιτροπή που συστήσατε με την υπ' αριθ. 3480 Απόφασή σας της 18ης Φεβρουαρίου 1986, για την Αναμόρφωση και τον Εκσυγχρονισμό του Τραπεζικού Συστήματος έχει την τιμή να σας υποβάλει την Έκθεσή της, που περιλαμβάνει τις προτάσεις στο σύνολο του έργου που της αναθέσατε.

Η Επιτροπή εργάστηκε, σύμφωνα με τις οδηγίες σας, στην κατεύθυνση της εκπόνησης σειράς πρακτικών μέτρων που θα μεταβάλλουν σταδιακά αλλά σύντομα το σημερινό καθεστώς και θα επιτρέψουν στο Τραπεζικό Σύστημα να ανταποκριθεί στις ανάγκες της οικονομίας.

Τα μέτρα που προτείνονται στην συνυποβαλλόμενη έκθεση είναι μια σειρά αλληλοδιάδοχων μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούν στην άρση των στρεβλώσεων, που έχουν δημιουργηθεί στη διάρκεια των τελευταίων πενήντα ετών και κυρίως μετά τον πόλεμο και τη δημιουργία ενός σύγχρονου τραπεζικού συστήματός που θα λειτουργεί κάτω από την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η Επιτροπή κρίνει ότι ο εκσυγχρονισμός του Τραπεζικού Συστήματος μπορεί να επιτευχθεί σταδιακά με την αλληλοδιάδοχη εφαρμογή των προτεινομένων μέτρων και παράλληλα με την σταθεροποίηση της οικονομίας. Ανάλογα με το ρυθμό προσαρμογής της οικονομίας σε χαμηλότερα επίπεδα πληθωρισμού, ελλείμματος του δημοσίου τομέα και ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών, μπορούν να εφαρμοστούν τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή. Στο σημείο αυτό η Επιτροπή επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι είναι αδύνατος ο εκσυγχρονισμός του Τραπεζικού Συστήματος αν αυτό παραμείνει ο αποκλειστικός διαχειριστής των πιστωτικών πόρων της οικονομίας. Η κεφαλαιαγορά πρέπει να αποτελέσει το βασικό μηχανισμό άντλησης και κατανομής των μακροπροθέσμων κεφαλαίων της οικονομίας.

Επειδή συχνά γίνεται συζήτηση για απελευθέρωση του Τραπεζικού Συστήματος, η Επιτροπή επιθυμεί να επισημάνει ότι τα τραπεζικά συστήματα σ' ολόκληρο τον κόσμο λειτουργούν κάτω από την εποπτεία της Κεντρικής Τράπεζας του κάθε τόπου, η οποία όχι μόνον

εποπτεύει τις τράπεζες και τις κεφαλαιαγορές αλλά και παρεμβαίνει κάθε φορά που τούτο επιβάλλεται για την επιτυχία των στόχων της οικονομικής πολιτικής κάθε Πολιτείας. Τα μέτρα λοιπόν που προτείνονται αποβλέπουν στη δημιουργία ενός σύγχρονου και ευέλικτου τραπεζικού συστήματος, απαλλαγμένου από διοικητικές ρυθμίσεις που μειώνουν την αποτελεσματικότητά του, που θα τελεί όμως κάτω από την συστηματική και αυστηρή εποπεία και καθοδήγηση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος διαγράφεται με σαφήνεια στα επιμέρους σημεία της έκθεσης. Ιδιαίτερα, επισημαίνεται ότι στα δύο πρώτα στάδια αναμόρφωσης του πλέγματος «Επιτόκια-Πιστωτικοί Κανόνες» ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος παραμένει ο σημερινός της ρόλος, ενώ στο τρίτο στάδιο (Φάση Γ'), που μπορεί να εφαρμοστεί μόνο στα πλαίσια μιας επαρκώς σταθεροποιημένης οικονομίας, ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος προσδιορίζεται από τις παρεμβάσεις της στην αγορά και με τον καθορισμό του ύψους και των όρων λειτουργίας του αναπροεξοφλητικού επιτοκίου ή του επιτοκίου δανεισμού από την Τράπεζα της Ελλάδος. Τα μέσα αυτά είναι ασφαλώς πιο αποτελεσματικά από τα μέσα που έχει σήμερα στην διάθεσή της η Τράπεζα για την άσκηση του ρυθμιστικού της ρόλου για τον έλεγχο της οικονομικής κατάστασης, της πολιτικής και της προοπτικής της κάθε μιας τράπεζας.

Η Επιτροπή απέφυγε να διατυπώσει εκτενείς απόψεις για την παθολογία του σημερινού συστήματος και τούτο γιατί τέτοιες αξιόλογες αναλύσεις έχουν γίνει πολλές μέχρι σήμερα χωρίς να καταλήξουν σε πρακτικά συμπεράσματα.

Η Επιτροπή, σύμφωνα με τις εντολές σας, συγκέντρωσε την προσοχή της στη διατύπωση, σε σύντομο χρονικό διάστημα, προτάσεων πολιτικής που συστηματικά περιγράφονται στην συνυποβαλλόμενη έκθεση.

Το σημερινό σύστημα επιτοκίων έχει ως αποτέλεσμα να μην κατανέμονται οι πιστωτικοί πόροι της οικονομίας στις οικονομικά αποδοτικότερες δραστηριότητες. Εξάλλου, το γεγονός ότι τα ονομαστικά επιτόκια καθορίζονται σε επίπεδα τα οποία από το 1973 ήσαν, και μερικά είναι ακόμη και σήμερα, χαμηλότερα του πληθωρισμού, συνεπιδρά τόσο στην εμφάνιση υπερκαταναλωτικών τάσεων όσο και στην παράνομη διαρροή πόρων στο εξωτερικό. Ένα άλλο στοιχείο που περιορίζει σημαντικά το πεδίο δράσης των τραπεζών είναι το καθεστώς υποχρεωτικών δεσμεύσεων επί καταθέσεων και δεσμεύσεων/αποδεσμεύσεων επί χορηγήσεων. Με το σύστημα αυτό δεσμεύονται τα στοιχεία του Ενεργητικού των Τραπεζών σε ποσοστό πάνω από 70% σε οριακή βάση.

Είναι αυτονόητο από τα παραπάνω, ότι η ευθύνη για την αποδοτικότητα των τραπεζών, δηλαδή για το περιθώριο κέρδους που διαμορφώνουν, μετατοπίζεται από τις ίδιες τις τράπεζες στις Νομισματικές Αρχές. Αυτό αποτελεί σοβαρό αντικίνητρο για την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Γενικά, ο σημερινός τρόπος λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος οδηγεί σε περιορισμό της ευελιξίας των τραπεζών, σε ανελαστικότητα στην άσκηση νομισματικής πολιτικής – η Τράπεζα της Ελλάδος δεν χρησιμοποιεί τα συνήθη μέσα νομισματικής πολιτικής (προεξοφλητικό επιτόκιο, πολιτική ανοικτής αγοράς κλπ) – ενώ καταλήγει και σε στρεβλή κατανομή των πόρων της οικονομίας, σε έμμεση χρηματοδότηση ορισμένων κλάδων από άλλους (όπως του εμπορίου από τη βιομηχανία) και σε διαρροή πιστώσεων προς δραστηριότητες για τις οποίες δεν προβλέπεται χρηματοδότηση. Για τον περιορισμό τέτοιων διαρροών έχουν θεσπιστεί ειδικοί έλεγχοι, που όμως δεν απέδωσαν αποτελέσματα.

Τα μέτρα που προτείνονται στα έξι κεφάλαια της συνυποβαλλόμενης Εκθεσης αποτελούν ενιαίο σύνολο και πρέπει να εφαρμοστούν κάτω από την επίβλεψη της Τράπεζας της Ελλάδος. Η Επιτροπή δεν υιοθέτησε χρονοδιάγραμμα εφαρμογής, γιατί έκρινε πως η Τράπεζα της Ελλάδος, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, πρέπει να έχει την ευχέρεια επίσπευσης ή επιβράδυνσης των μεταρρυθμίσεων ανάλογα με την πορεία των οικονομικών εξελίξεων. Η Επιτροπή πιστεύει ότι τα προτεινόμενα μέτρα βρίσκονται σε εσωτερική συνοχή και συνέπεια και είναι εφαρμόσιμα στα πλαίσια μιας στρατηγικής εκσυγχρονισμού του Τραπεζικού Συστήματος και της Οικονομίας γενικότερα.

Μια σειρά από τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις επιβάλλει ή προϋποθέτει νομοθετική ρύθμιση. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, μαζί με τα συναρμόδια Υπουργεία, θα πρέπει να αναλάβει σχετική πρωτοβουλία ευθύς ως τα προτεινόμενα μέτρα υιοθετηθούν.

Στόχος των προτεινόμενων μέτρων είναι η διαμόρφωση μιας σύγχρονης χρηματοπιστωτικής αγοράς, στην οποία το κόστος και οι ροές των πιστωτικών πόρων θα καθορίζονται από τις ανάγκες της οικονομίας, σε συνδυασμό πάντοτε και με τον παρεμβατικό ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος. Απαραίτητη βέβαια προϋπόθεση για την υλοποίηση του στόχου αυτού αποτελεί, όπως υπογραμμίστηκε παραπάνω, η παράλληλη ανάπτυξη και ομαλή λειτουργία των αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Σημειώνεται, ότι έχουν προβλεφθεί ειδικά μέτρα για κλάδους με ιδιαιτερότητες, όπως ο αγροτικός τομέας και η βιοτεχνία.

Επισημαίνεται επίσης η ανάγκη για επιτάχυνση των προσπαθειών των τραπεζών προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού του παραγωγικού τους μηχανισμού. Η ανάπτυξη συστημάτων αποτελεσματικότερης διαχείρισης και οργάνωσης των τραπεζικών εργασιών και η ανάπτυξη, με την κατάλληλη εκπαίδευση, της απαραίτητης ειδικεύσεως από πλευράς τραπεζικών στελεχών, αποτελούν στόχους άμεσης προτεραιότητας και απαραίτητες προϋποθέσεις της αναμόρφωσης του τραπεζικού συστήματος.

Για τις μικρές τράπεζες προτείνονται μέτρα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των. Επίσης, προτείνεται η εισαγωγή νέων θεσμών και μεθόδων που ενισχύουν γενικότερα το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Με βάση τα παραπάνω η Επιτροπή εισηγείται τη λήψη των μέτρων που προτείνονται στη συνημμένη Εκθεση της.

Η Επιτροπή επιθυμεί να επισημάνει ακόμα ότι ο εκσυγχρονισμός δεν αποτελεί μια διαδικασία που τερματίζεται με την πραγματοποίηση και του τελευταίου στόχου που προτείνεται στην Εκθεση και τούτο γιατί δεν υπάρχει κάποιο άριστο υπόδειγμα ενός τραπεζικού συστήματος. Αντίθετα, θα πρέπει να επιδιώκεται η διατήρηση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, σταθερά προσαρμοσμένου στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της οικονομίας και σε συνάρτηση πάντοτε με τις εξελίξεις στις διεθνείς αγορές. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή εισηγείται, πέρα από τα ειδικά μέτρα που προτείνονται στην συνυποβαλλόμενη Εκθεση, και τα εξής:

1. Τη σύσταση Επιτροπής με αντικείμενο τη διατύπωση μέτρων για τον εκσυγχρονισμό της κτηματικής πίστης και τον εκσυγχρονισμό ιδρυμάτων όπως το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, που και αυτά διαχειρίζονται σημαντικούς πιστωτικούς πόρους.
2. Η Επιτροπή κρίνει ότι δεν υφίσταται σήμερα λόγος που να δικαιολογεί την λειψυργία της Τράπεζας της Ελλάδος ως ανώνυμης εταιρίας. Θα πρέπει να μελετηθεί τρόπος και διαδικασία που θα επιτρέψει την απόκτηση όλων των μετοχών της από το δημόσιο. Η πρόταση αυτή δεν αποσκοπεί στην κατάλυση της ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδος, την οποία αντίθετα η Επιτροπή θεωρεί επιβεβλημένη.
3. Η Επιτροπή επίσης θεωρεί ότι η απρόσκοπτη λειτουργία του Τραπεζικού Συστήματος και η ανάπτυξη ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών επιβάλλει τη δημιουργία οργανισμού και μηχανισμού ασφάλισης των καταθέσεων.
4. Τέλος, πέραν των όσων ειδικά προτείνονται στα καθέκαστα

κεφάλαια της Εκθεσης, η Επιτροπή κρίνει απαραίτητα και τα εξής νομοθετικά μέτρα:

- α) Τον εκσυγχρονισμό και την κωδικοποίηση της τραπεζικής νομοθεσίας,
- β) τον εκσυγχρονισμό και την κωδικοποίηση της συναλλαγματικής νομοθεσίας,
- γ) την εισαγωγή του θεσμού του κυμαινόμενου ενέχυρου και την θέσπιση του δημόσιου βιβλίου που προβλέπει το άρθρο 1214 του Αστικού Κώδικα και το άρθρο 71 του Εισ.Νόμου ΑΚ, ώστε να καταστεί ενεργός ο θεσμός του πλάσματικού ενέχυρου. Τα πρακτικά προβλήματα που παρουσιάζει η θέσπιση του παραπάνω βιβλίου μπορούν σήμερα να υπερπηδηθούν με τη χρήση σύγχρονων τεχνικών μεθόδων (ηλεκτρονικοί υπολογιστές). Οι ρυθμίσεις αυτές μαζί με την ρύθμιση της καταπιστευτικής μεταβίβασης κινητών και της καταπιστευτικής εκχώρησης απαιτήσεων θα διευκολύνουν την παροχή εξασφαλίσεων για την χρηματοδότηση του εμπορίου.
- δ) την άρση των περιορισμών που προβλέπει ο Νόμος 1256/1982, όπως έχει τροποποιηθεί για τις τράπεζες του δημόσιου τομέα.

5. Την ταχεία δημιουργία διατραπεζικού συστήματος πληρωμών.

Κύριε Υπουργέ,

Η Επιτροπή, υποβάλλοντας σήμερα την Εκθεσή της, επιθυμεί να σας ευχαριστήσει για την τιμή την οποία εκάματε στα μέλη της, αναθέτοντάς τους την υποβολή προτάσεων για τον εκσυγχρονισμό του Τραπεζικού Συστήματος, εκσυγχρονισμό που εφαρμοζόμενος με συνέπεια, θα συμβάλει ασφαλώς στον εκσυγχρονισμό ολόκληρης της οικονομίας.

Είναι φανερό ότι ο εκσυγχρονισμός του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος είναι άμεση και επιτακτική ανάγκη. Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέχρι το 1992 θα έχει άμεση επίπτωση και στον τομέα των τραπεζών. Μετά το 1992 η Ελλάδα δεν θα μπορεί πια να εφαρμόζει το κριτήριο της «οικονομικής ανάγκης» προκειμένου να δίνει έγκριση για την είσοδο ξένων τραπεζών, καθώς και για το άνοιγμα υποκαταστημάτων από τις ξένες τράπεζες που ήδη λειτουργούν στη χώρα μας.

Ακόμη, μέσα στη στρατηγική που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ολοκλήρωση της Κοινής Αγοράς στον τραπεζικό τομέα, περιλαμβάνεται η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης από τα

κράτη-μέλη των χρηματοπιστωτικών τεχνικών που χρησιμοποιούνται στον τομέα της ενυπόθηκης πίστης από τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στον κοινοτικό χώρο, καθώς και των κανόνων εποπτείας τους. Περιλαμβάνεται επίσης η αρχή του ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων από το οικείο κράτος, δηλ. το κράτος προέλευσης.

Είναι φανερό πως όλα αυτά θα οδηγήσουν σε όξυνση των ανταγωνιστικών συνθηκών, κυρίως σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου το τραπεζικό σύστημα διέπεται από τους σημερινούς κανόνες λειτουργίας.

Την Επιτροπή βοήθησε αποτελεσματικά στη διεξαγωγή των εργασιών της και τη διατύπωση των προτάσεων της ομάδα οικονομολόγων απαρτιζόμενη από τους Ανδρέα Βρανά (ΥΠΕΘΟ), ως συντονιστή, Μαρία Ζαούση (ΥΠΕΘΟ), Νικόλαο Αλεξόπουλο (Τράπεζα Ελλάδος), Αρη Καπερώνη (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος), Αλέξη Πιλάβιο (Εμπορική Τράπεζα), Παναγιώτη Σερμπίνη (Αγροτική Τράπεζα) και Κλέαρχο Μπαρκούτσο (ΕΤΒΑ).

Η Επιτροπή, μαζί με τις ευχαριστίες της στα μέλη της ομάδας, επιθυμεί να εξάρει την επιστημονική επάρκεια, τη συνέπεια και την εργατικότητα των μελών της.

Τα μέλη της Επιτροπής είναι στη διάθεση της Κυβέρνησης και στη δική σας διάθεση για κάθε περαιτέρω επεξεργασία των θεμάτων και των προτάσεων που περιλαμβάνονται στην Έκθεση.

Αθήνα, 13 Φεβρουαρίου 1987

Με εξαιρετική τιμή

Ο Πρόεδρος

Θεόδωρος Β. Καρατζάς

Τα Μέλη της Επιτροπής:

Ευστάθιος Παπαγεωργίου

Γεώργιος Κασμάς

Φώπος Παναγιωτόπουλος

Ευστράτιος Παπαευστρατίου

Παναγιώτης Πουλής

Εκθεση Επιτροπής

Ι. Επιτόκια –
Πιστωτικοί Κανόνες

Α. ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Βασικά χαρακτηριστικά

Είναι γνωστό ότι το ελληνικό πιστωτικό σύστημα παρουσιάζει βασικές διαρθρωτικές ιδιορρυθμίες ενώ παράλληλα υπόκειται σε σημαντικούς εξωγενείς περιορισμούς. Άμεση απόρροια της κατάστασης αυτής είναι η διαμόρφωση ενός πολύπλοκου και δύσκαμπτου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος, το οποίο αντανakλάται στο υφιστάμενο εκτεταμένο πλέγμα διοικητικών ρυθμίσεων όσον αφορά στο κόστος, στον όγκο και στην κατανομή των πιστωτικών πόρων της οικονομίας. Αν και στα τελευταία χρόνια έχουν γίνει ουσιαστικές βελτιώσεις στη λειτουργία του πιστωτικού συστήματος, η ιδιότυπη διαρθρωτική του μορφολογία και οι θεσμικές του αδυναμίες εξακολουθούν να υπάρχουν και να περιορίζουν σημαντικά τις δυνατότητες και την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής.

Αναλυτικότερα, τα βασικά χαρακτηριστικά, από τα οποία απορρέουν οι περισσότεροι περιορισμοί και τα μειονεκτήματα του συστήματος είναι τα ακόλουθα:

1. Η κεφαλαιαγορά βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης. Ο κύριος όγκος⁽¹⁾ των αποταμιευτικών διαθεσίμων του κοινού που διέρχονται από τις οργανωμένες αγορές χρήματος και κεφαλαίου, συγκεντρώνεται με τη μορφή καταθέσεων στα τραπεζικά ιδρύματα και ιδίως στις εμπορικές τράπεζες⁽²⁾.
2. Τα επιτόκια τόσο των καταθέσεων όσο και των χορηγήσεων καθορίζονται με αποφάσεις των νομισματικών αρχών χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική συγκυρία. Αξίζει χαρακτηριστικά να σημειωθεί ότι από τις αρχές της 10ετίας του '70 και παρά την έξαρση των πληθωριστικών πιέσεων, τα ονομαστικά επιτόκια στη χώρα μας διατηρήθηκαν σε επίπεδα αρκετά χαμηλότερα από τον ρυθμό πληθωρισμού, με αρνητικές επιπτώσεις στη διαμόρφωση των οικονομικών εξελίξεων.
3. Εξαιτίας και των παραπάνω ιδιορρυθμιών στην κατανομή των αποταμιεύσεων, σημαντικό τμήμα των μεγάλων ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα χρηματοδοτείται από υποχρεωτικές δεσμεύσεις των τραπεζικών διαθεσίμων.

Σε άμεση συνάρτηση με τους παραπάνω παράγοντες βρίσκεται και το ακόλουθο πλαίσιο άσκησης της πολιτικής των νομισματικών αρχών:

⁽¹⁾ πάνω από το 90% βάσει στοιχείων του 1985 και χωρίς τα τραπεζικά ομόλογα

⁽²⁾ το 70% περίπου (στοιχεία 1985)

- Η νομισματική πολιτική επιδιώκει βασικά τον έλεγχο της συνολικής ποσότητας των τραπεζικών πιστώσεων με την επιβολή υποχρεωτικών δεσμεύσεων στα διαθέσιμα των εμπορικών τραπεζών και τον καθορισμό των ορίων πιστωτικής επέκτασης των ειδικών πιστωτικών οργανισμών από την Τράπεζα της Ελλάδος.
- Η πιστωτική πολιτική έχει επωμιστεί το έργο της ανακατανομής των διαθεσίμων πιστωτικών πόρων για την χρηματοδότηση παραγωγικών δραστηριοτήτων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Από τα ποιοτικού χαρακτήρα μέσα δράσης, επισημαίνεται ο διαφορισμός των όρων δανεισμού κατά κλάδο δραστηριότητας και η διατήρηση των επιτοκίων σε χαμηλά επίπεδα που αρκετές φορές είναι σημαντικά κατώτερα του ρυθμού πληθωρισμού.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η αλληλεπίδραση των παραπάνω διαρθρωτικών αδυναμιών του συστήματος έχει συμβάλει στην ανάπτυξη μιας αυτοτροφοδοτούμενης διαδικασίας αναπαραγωγής τους. Πράγματι, ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων και μάλιστα σε χαμηλά επίπεδα, αποτελεί αντικίνητρο για την προσφυγή του Δημοσίου και των επιχειρήσεων στην αγορά για άντληση κεφαλαίων. Η έλλειψη προσφοράς ελκυστικών τίτλων στην κεφαλαιαγορά στερεί στους αποταμιευτές τη δυνατότητα αξιολόγησης εναλλακτικής τοποθέτησης των αποταμιεύσεών τους εκτός των τραπεζικών καταθέσεων. Η συνακόλουθη διόγκωση της ρευστότητας των τραπεζών διευκολύνει την πολιτική φθηνού χρήματος και αντιστρατεύεται την ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς.

Μειονεκτήματα

Οι πιο πάνω ιδιορρυθμίες στις ροές των πιστωτικών πόρων έχουν επιβάλει σοβαρούς περιορισμούς στην άσκηση της νομισματοπιστωτικής πολιτικής και στη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, ενώ παράλληλα έχουν διευκολύνει την ανάπτυξη τάσεων για στρεβλή κατανομή των πιστωτικών και, σε τελική ανάλυση, των παραγωγικών πόρων της οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, τα κυριότερα μειονεκτήματα που παρουσιάζει το πιστωτικό σύστημα της χώρας όπως λειτουργεί σήμερα είναι τα ακόλουθα:

1. *Ανελαστικότητα στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής:* Ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης της κεφαλαιαγοράς και ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων δεν επιτρέπουν στην Κεντρική Τράπεζα να χρησιμοποιεί, για τον έλεγχο της ρευστότητας, τα κλασσικά μέσα νομισματικής πολιτικής, όπως την πολιτική της ανοικτής αγοράς και τη μεταβολή του προεξοφλητικού επιτοκίου. Επίσης η χρηματοδότηση ενός τμήματος της πιστωτικής επέκτασης των ειδικών πιστωτικών οργανισμών με κεφάλαια της Τράπεζας της Ελλάδος περιορίζει το βαθμό ελευθερίας της κατά την άσκηση της νομισματικής πολιτικής.

2. *Περιορισμός της ευελιξίας του τραπεζικού συστήματος:* Ο περιορισμός αυτός προέρχεται από τη διοικητική παρέμβαση για τον καθορισμό σημαντικών μεταβλητών του τραπεζικού συστήματος, όπως της αποδοτικότητάς του και της διάρθρωσης του ενεργητικού και του χαρτοφυλακίου χορηγήσεών του. Οι παρεμβάσεις αυτές εκδηλώνονται με τις ακόλουθες μορφές:

■ *Υποχρεωτικές δεσμεύσεις επί καταθέσεων:* Οι εμπορικές τράπεζες, πέρα από τη συνήθη δέσμευση κεφαλαίων τους με τη μορφή καταθέσεων στην Τράπεζα της Ελλάδος υποχρεούνται να επενδύουν: 46% των πάσης φύσεως καταθέσεών τους σε έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου και σε δάνεια προς τις δημόσιες επιχειρήσεις, 15% των καταθέσεών τους σε δραχμές για μεσομακροπρόθεσμα δάνεια παραγωγικών επενδύσεων και 10% επίσης των καταθέσεών τους σε δραχμές για δάνεια προς τη βιοτεχνία.

■ *Δεσμεύσεις-αποδεσμεύσεις επί χορηγήσεων:* Στο πιο πάνω σύστημα των υποχρεωτικών δεσμεύσεων επί καταθέσεων, πρέπει να προστεθεί ένα δεύτερο και πολύπλοκο σύστημα δεσμεύσεων-αποδεσμεύσεων επί χορηγήσεων, με το οποίο επιδιώκεται η εξίσωση των σχετικών αποδόσεων για τις τράπεζες. Το σύστημα αυτό είναι άμεση απόρροια της πολιτικής του διοικητικού καθορισμού και ιδιαίτερα του διαφορισμού των επιτοκίων, με στόχο την επιδότηση – με τον τρόπο αυτό – ορισμένων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Όπως έχει αποδειχθεί στην πράξη, ο μηχανισμός των δεσμεύσεων-αποδεσμεύσεων επί χορηγήσεων αποδυναμώνει την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής, αυξάνει το κόστος λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος, ενώ παράλληλα δεν επιτυγχάνει πάντα την επιδιωκόμενη απόδοση στις διάφορες κατηγορίες χορηγήσεων για τις τράπεζες.

■ *Προκαθορισμός του περιθωρίου κέρδους των τραπεζών.* Ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων (και η πολιτική κάλυψης των χρηματοδοτικών ελλειμμάτων του Δημοσίου με κεφάλαια που αντλούνται υποχρεωτικά από τις εμπορικές τράπεζες), εκτός του ότι επιδρά ανασταλτικά στην ανάπτυξη των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, μετατοπίζει την ευθύνη για την αποδοτικότητα των εμπορικών τραπεζών στις νομισματικές αρχές. Η πρακτική αυτή έχει ως αποτέλεσμα να γίνεται δύσκαμπτη η πολιτική των επιτοκίων, εφόσον οι αποφάσεις για τις μεταβολές τους, όταν λαμβάνονται, επηρεάζονται από την ανάγκη για τη διατήρηση της αποδοτικότητας των τραπεζών. Παράλληλα αμβλύνεται η πίεση για τόνωση του ανταγωνισμού και για βελτίωση της αποδοτικότητας των τραπεζών, συνήπεια που γίνεται εύκολα κατανοητή σ' ένα σύστημα που εξασφαλίζει, κατά μέσο όρο, ένα ελάχιστο περιθώριο κέρδους στις τράπεζες.

■ *Ειδικοί πιστωτικοί έλεγχοι:* Οι πιο πάνω ατέλειες και περιορισμοί έχουν οδηγήσει σε ένα σύστημα πιστωτικών ελέγχων και κανόνων, το οποίο, αν και έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια, εξακολουθεί σε αρκετές περιπτώσεις να διαφοροποιεί τους όρους χρηματοδότησης. Το σύστημα των ελέγχων αυτών αποσκοπεί στον περιορισμό της διαρροής των πιστώσεων προς την κατανάλωση και τις εισαγωγές και στην ενίσχυση των αναπτυξιακών τομέων της οικονομίας. Όπως όμως έχει επανειλημμένα γραφεί, το σύστημα των πιστωτικών ελέγχων έχει περιορισμένη αποτελεσματικότητα, κυρίως επειδή πολλές επιχειρήσεις έχουν μικτή εμποροβιομηχανική δραστηριότητα, ενώ παράλληλα αυξάνει το κόστος διαχείρισης του χρήματος και οδηγεί σε δυσλειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

3. *Πιστωτικές διαρροές:* Η συσσώρευση καταθέσεων στις τράπεζες σε συνδυασμό με τον καθορισμό προνομιακών πραγματικών επιτοκίων χορηγήσεων για σημαντικές δραστηριότητες του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, έχουν ενθαρρύνει την ανάπτυξη αρνητικών φαινομένων, όπως ο υπερδανεισμός ορισμένων μονάδων και η χρησιμοποίηση των πιστωτικών κεφαλαίων σε άλλες κατευθύνσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται η έμμεση χρηματοδότηση ορισμένων τομέων από άλλους (όπως του εμπορίου από τη βιομηχανία) και οι διαρροές κεφαλαίων από την παραγωγική και συναλλακτική διαδικασία σε ανεπιθύμητες δραστηριότητες ή σε κατευθείαν τοποθετήσεις με τη μορφή καταθέσεων και τραπεζικών ομολόγων.

4. *Μη ορθολογική κατανομή των πόρων:* Ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων καταργεί το ρυθμιστικό ρόλο που πρέπει να διαδραματίζει το επιτόκιο στην οικονομία, για την καλύτερη δυνατή παραγωγική αξιοποίηση των διαθέσιμων πιστωτικών πόρων της οικονομίας. Αποτέλεσμα της κατάργησης του ρόλου αυτού είναι η δημιουργία, σε πολλές περιπτώσεις, επιχειρήσεων εντάσεως κεφαλαίου με αποδοτικότητα που δε καλύπτει το πραγματικό κόστος του κεφαλαίου.

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, διαπιστώνεται ότι το ισχύον καθεστώς του διοικητικού καθορισμού των επιτοκίων βρίσκεται στη βάση πολλών και σημαντικών αδυναμιών και δυσλειτουργιών του πιστωτικού μας συστήματος. Η κατάργηση του καθεστώτος αυτού και η εκλογίκευση του συστήματος, συνεπάγεται τη διαμόρφωση των επιτοκίων σύμφωνα με τις ανάγκες της οικονομίας και από τον

παρεμβατικό ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως ισχύει άλλωστε σε όλες τις χώρες με αναπτυγμένες αγορές χρήματος και κεφαλαίου.

Στα πλαίσια της όλης μεταρρυθμιστικής προσπάθειας προς την παραπάνω κατεύθυνση, άμεση προτεραιότητα έχει η μετατόπιση του βάρους εξυπηρέτησης των μακροχρόνιων αναπτυξιακών στόχων από το πιστωτικό σύστημα και το μηχανισμό των επιτοκίων, στον κρατικό προϋπολογισμό. Παράλληλα επιβάλλεται η λήψη μέτρων με στόχο την ανάπτυξη του μεγέθους των αγορών χρήματος και κεφαλαίου.

Η ταχύτητα υλοποίησης της παραπάνω στρατηγικής δεν είναι δυνατό να αποσυνδεθεί από την πορεία των γενικότερων οικονομικών εξελίξεων. Είναι προφανές ότι η μείωση του πληθωρισμού και η συγκράτηση του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για τη σύγκλιση των επιτοκίων σε χαμηλότερα επίπεδα και την ευχερέστερη μετακύλιση του βάρους επιδότησης ορισμένων από αυτά στον κρατικό προϋπολογισμό. Η μείωση εξάλλου των μεγάλων δημοσιονομικών ελλειμμάτων, πέραν του ότι αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την σταθεροποίηση της οικονομίας, συναρτάται άμεσα με τη δυνατότητα της ομαλής λειτουργίας των αγορών χρήματος και κεφαλαίου.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι τα μέτρα που θα απαιτηθούν στα πλαίσια μιας στρατηγικής αναμόρφωσης του πιστωτικού συστήματος θα πρέπει να μην εξαντλούνται μόνο στην αναθεώρηση νομισματοπιστωτικών μηχανισμών και κατευθύνσεων. Στο βαθμό που τα αίτια της δυσλειτουργίας του συστήματος συνδέονται και με την εξέλιξη των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού, αλλά και άλλων ανισορροπιών της οικονομίας, καθίσταται απαραίτητη παράλληλα και η άσκηση της κατάλληλης δημοσιονομικής και γενικότερα οικονομικής πολιτικής.

Κάτω από το πρίσμα αυτό η διαδικασία μετασχηματισμού του συστήματος θα πρέπει να γίνει σταδιακά και παράλληλα με τη σταθεροποίηση της οικονομίας σε χαμηλότερα επίπεδα πληθωρισμού, ελλείμματος του δημόσιου τομέα ως ποσοστού του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ) και ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών. Η μεθόδευση αυτή άλλωστε είναι απαραίτητη προκειμένου το τραπεζικό σύστημα να προσαρμοστεί καλύτερα στα νέα δεδομένα λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η κλιμάκωση των μέτρων για τη μεταρρύθμιση του συστήματος προτείνεται να ολοκληρωθεί σε τρεις διαδοχικές φάσεις.

1. Φάση Α'

Τα προτεινόμενα μέτρα κατά τη φάση αυτή αποβλέπουν κύρια στην επίτευξη των παρακάτω βασικών στόχων.

- την αποκατάσταση θετικών πραγματικών επιτοκίων στις αγορές καταθέσεων-χορηγήσεων.
 - την αποδέσμευση του πιστωτικού συστήματος από το βάρος της στήριξης αναπτυξιακών και κοινωνικών στόχων που πρέπει να μετατοπιστεί στον κρατικό προϋπολογισμό με διαφάνεια, ενώ σήμερα φέρει στην πραγματικότητα μεγαλύτερο βάρος μέσω της αδιαφανούς επιδοτήσεως των επιτοκίων καταθέσεων και ομολόγων.
 - την απλοποίηση και βελτίωση της λειτουργίας των πιστωτικών μηχανισμών με τη βαθμιαία άρση πολύπλοκων και γραφειοκρατικών διαδικασιών.
- Συγκεκριμένα προτείνονται τα ακόλουθα:

α) Επιτόκια

1. Να ενοποιηθούν τα επιτόκια χορηγήσεων σε ένα ενιαίο θετικό πραγματικό επιτόκιο. Από το ενιαίο επιτόκιο στη φάση αυτή να εξαιρεθούν τα επιτόκια μακροπρόθεσμων δανείων προς τη βιοτεχνία και τον αγροτικό τομέα. Η διαφορά των επιτοκίων αυτών από το ενιαίο επιτόκιο να επιδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό.
2. Το ανώτατο πραγματικό επιτόκιο καταθέσεων προθεσμίας να γίνει θετικό και να προσαρμοστεί ανάλογα το επιτόκιο καταθέσεων ταμειυτηρίου. Παράλληλα να καταργηθούν πλήρως οι κρατικές επιδοτήσεις στα επιτόκια καταθέσεων και να περιοριστούν βαθμιαία οι ίδιες επιδοτήσεις στα επιτόκια των τραπεζικών ομολόγων.
Τα πιο πάνω επιτόκια χορηγήσεων (συμπεριλαμβανομένου και του επιτοκίου των εντόκων γραμματίων) και καταθέσεων θα εξακολουθήσουν να καθορίζονται με διοικητικές αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος και θα προσαρμόζονται ανάλογα με τις οικονομικές εξελίξεις.
3. Να επιτραπεί στις τράπεζες να προσφέρουν μορφές καταθέσεων διαφόρων επιτοκίων και προθεσμιών μέσα στα γενικά πλαίσια που θα καθορίζει η Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι προτεινόμενες μεταβολές αποτελούν σημαντικό βήμα βελτίωσης του συστήματος δεδομένου ότι θα έχουν τις εξής ευνοϊκές επιπτώσεις:

- Με την πιο ορθολογική διαμόρφωση του κόστους του χρήματος, ως αποτέλεσμα της αποκατάστασης θετικών πραγματικών επιτοκίων για σημαντικές κατηγορίες καταθέσεων – χορηγήσεων και της μείωσης των αρνητικών πραγματικών επιτοκίων που ισχύουν σήμερα για τις υπόλοιπες, θα ενισχυθούν οι δυνάμεις για την παραγωγικότερη αξιοποίηση των αποταμιευτικών διαθεσίμων και για την αποθάρρυνση εκτεταμένων πιστωτικών διαρροών σε

ανεπιθύμητες κατευθύνσεις.

- Θα απλοποιηθούν σημαντικά οι υπάρχουσες διαδικασίες πιστωτικής πολιτικής αφού, ταυτόχρονα με την ενοποίηση των επιτοκίων, θα καταργηθεί κατ' ανάγκη ως περιττό, το γραφειοκρατικό και πολύπλοκο σύστημα δεσμεύσεων – αποδεσμεύσεων επί των χορηγήσεων, το οποίο καθιστά δύσκαμπτη την άσκηση της πιστωτικής πολιτικής.

Εξάλλου με την κατάργηση ή τον περιορισμό της επιδότησης των επιτοκίων καταθέσεων και των τραπεζικών ομολόγων από τον κρατικό προϋπολογισμό θα απελευθερωθούν κοινωνικοί πόροι σε έκταση σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη δέσμευση που θα προκαλέσει η επιδότηση ορισμένων επιτοκίων χορηγήσεων. Η αξιόλογη ελάφρυνση του κρατικού προϋπολογισμού από τις επιβαρύνσεις για επιδοτήσεις, οι οποίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο του διαρθρωτικού ελλείμματος του δημοσίου τομέα, εκτιμάται ότι θα διευκολύνει σημαντικά και τις επόμενες φάσεις εξυγίανσης του πιστωτικού συστήματος⁽¹⁾.

β) Πιστωτικοί κανόνες:

Θα εξακολουθήσουν να ισχύουν κατ' αρχήν οι πιστωτικοί κανόνες που αναφέρονται σε ορισμένες υποχρεωτικές τοποθετήσεις κεφαλαίων των εμπορικών τραπεζών. Συγκεκριμένα, πέρα από τη συνήθη δέσμευση ενός ποσοστού των σχετικών καταθέσεων με τη μορφή υποχρεωτικής κατάθεσης στην Τράπεζα της Ελλάδος, θα διατηρηθούν και οι ειδικές δεσμεύσεις που αφορούν:

- τη χορήγηση μεσομακροπρόθεσμων δανείων σε ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις και τη χρηματοδότηση της βιοτεχνίας
- τη χρηματοδότηση του Δημοσίου και των δημοσίων επιχειρήσεων. Στο σημείο αυτό επισημαίνεται η ανάγκη να συνεχιστεί η σταδιακή διάθεση στους ιδιώτες μεσοπρόθεσμων τίτλων του Δημοσίου.
- Για το υπόλοιπο πλέγμα πιστωτικών κανόνων οι μεταβολές που κρίνονται σκόπιμες αφορούν στα ακόλουθα σημεία:
 - *Ειδικοί (ποιοτικοί) πιστωτικοί έλεγχοι:* Γενικά προτείνεται η κατάργηση όλων των ειδικών ρυθμίσεων με τις οποίες διαφοροποιούνται οι όροι δανεισμού που ισχύουν σήμερα για διάφορες κατηγορίες δανειοδοτούμενων. Οι τράπεζες θα πρέπει να προσδιορίσουν γενικά κριτήρια για τις τραπεζικές χορηγήσεις που θα διέπονται από τις αρχές που θα θέτει εκάστοτε η Τράπεζα της Ελλάδος. Όμως θα πρέπει να διατηρηθούν στη

⁽¹⁾ Επισημαίνεται ότι ο σχετικός θετικός αντίκτυπος στα δημοσιονομικά μεγέθη θα είναι μεγαλύτερος σε μακροχρονιότερη βάση, καθώς με τη σταδιακή μείωση του ενιαίου επιτοκίου χορηγήσεων παράλληλα με την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, θα σμικρύνεται και η απόκλιση του από τα επιδοτούμενα επιτόκια.

φάση αυτή οι πιστωτικοί κανόνες και έλεγχοι για τις κατηγορίες χορηγήσεων για τις οποίες ισχύουν επιδοτούμενα επιτόκια ή δίδεται εγγύηση του δημοσίου. Επίσης πρέπει να υπογραμμισθεί η ανάγκη αναμόρφωσης – για όσο διάστημα διατηρηθεί – του συστήματος παροχής κρατικών εγγυήσεων για τα βιοτεχνικά δάνεια, γιατί με τη σημερινή του μορφή δυσκολεύει την εφαρμογή τραπεζικών κριτηρίων κατά την χορήγηση των σχετικών δανείων, με άμεσο επακόλουθο την άσκοπη και αντιπαραγωγική σπατάλη του δημοσίου χρήματος.

2. Φάση Β'

Βασικός άξονας της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας στο στάδιο αυτό είναι η βαθμιαία ενεργοποίηση της αγοράς στη διαμόρφωση ενός φάσματος επιτοκίων και η ανάπτυξη του μεγέθους της αγοράς τίτλων του δημοσίου και τραπεζικών ομολόγων.

α. *Επιτόκια*: Προτείνεται η διαμόρφωση από την αγορά:

- των επιτοκίων καταθέσεων, εκτός από το ελάχιστο επιτόκιο καταθέσεων ταμειευτηρίου το οποίο θα καθορίζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος.
- του (ενιαίου κατά την α' φάση) επιτοκίου χορηγήσεων των τραπεζών. Θα εξακολουθήσει όμως ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων των μακροπρόθεσμων χορηγήσεων προς τη βιοτεχνία και τον αγροτικό τομέα. Η επιδότηση των επιτοκίων των χορηγήσεων αυτών θα μειώνεται σταδιακά.

Επίσης, επισημαίνεται η ανάγκη να επιτραπεί στις τράπεζες να καθορίζουν και τις τιμές των υπηρεσιών που προσφέρουν προς το δημόσιο, τα ΝΠΔΔ ή τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς (πληρωμές συντάξεων, λογαριασμών, κ.ά.), δεδομένου ότι σήμερα οι τιμές αυτές, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν καλύπτουν το σχετικό κόστος. Ελπίζεται άλλωστε ότι με τη διάδοση της χρήσης του τρεχούμενου λογαριασμού, το κόστος παροχής των παραπάνω υπηρεσιών θα έχει μειωθεί στη φάση αυτή αισθητά.

β. *Πιστωτικοί κανόνες*: Τα ειδικότερα χαρακτηριστικά του καθεστώτος των πιστωτικών κανόνων όπως επιδιώκεται να διαμορφωθούν κατά τη διάρκεια της φάσης αυτής είναι:

- *Ειδικές δεσμεύσεις για τη χορήγηση μεσομακροπρόθεσμων δανείων και τη χρηματοδότηση της βιοτεχνίας*. Η διαμόρφωση του επιτοκίου χορηγήσεων των τραπεζών από τις συνθήκες της αγοράς καθιστά περιττή την ειδική δέσμευση τραπεζικών κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση της βιομηχανίας και της βιοτεχνίας, τουλάχιστον στο βαθμό που γίνεται σήμερα. Ετσι, τα σχετικά ποσοστά θα μειωθούν σταδιακά μέχρις ότου εξαλειφθούν εντελώς για τη βιομηχανία και περιοριστούν στο 5% για τη βιοτεχνία.

- **Χρηματοδότηση του δημοσίου:** Οι δεσμεύσεις τραπεζικών κεφαλαίων σε κρατικά έντοκα γραμμάτια να μειωθούν ανάλογα με την κλιμάκωση της προσφυγής του δημοσίου στην αγορά για κάλυψη των χρηματοδοτικών του αναγκών. Να επιτραπεί σε όλα τα τραπεζικά ιδρύματα να συμμετέχουν στην αγορά των εντόκων γραμματίων, δεν θα μπορούν όμως να χρησιμοποιούν το υφιστάμενο, στην αρχή της φάσης αυτής, υπόλοιπο των επενδύσεών τους σε έντοκα γραμμάτια, το οποίο θα μετατραπεί σε μεσομακροπρόθεσμο δάνειο προς το δημόσιο. Επίσης να επιτραπεί η τοποθέτηση των πλεονασμάτων διαθεσίμων των ΝΠΔΔ σε τίτλους του δημοσίου, σε τραπεζικά ομόλογα και άλλα χρεόγραφα της κεφαλαιαγοράς.
- **Ειδικοί πιστωτικοί έλεγχοι:** Οι έλεγχοι που θα έχουν παραμείνει από την Α' φάση θα καταργούνται στο βαθμό που θα εκλείπουν και τα αντίστοιχα επιδοτούμενα επιτόκια χορηγήσεων.

Εξάλλου σε ό,τι αφορά τους πιστωτικούς κανόνες που συνδέονται με τον παρεμβατικό ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος, θα εξακολουθήσουν να υφίστανται μόνο οι κλασικές δεσμεύσεις τραπεζικών κεφαλαίων με τη μορφή καταθέσεων⁽¹⁾ στην Τράπεζα της Ελλάδος. Η Τράπεζα της Ελλάδος θα παρεμβαίνει, κατά την κρίση της, στη διατραπεζική αγορά χρήματος καθώς και στην αγορά των χρεογράφων του δημοσίου.

3. Φάση Γ'

Η επιτυχής έκβαση των προηγούμενων φάσεων και η δρομολόγηση με αυτές των επιθυμητών θεσμικών διεργασιών, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά το μέγεθος και τη διάρθρωση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, αναμένεται να προλειαίνουν το έδαφος για την τελευταία φάση αναμόρφωσης και εκλογίκευσης του πιστωτικού συστήματος.

Το κύριο χαρακτηριστικό της δυναμικής των εξελίξεων κατά τη φάση αυτή είναι η αναβάθμιση της αγοράς ως βασικού ρυθμιστικού παράγοντα της διαμόρφωσης των επιτοκίων και της κατανομής των πιστωτικών πόρων της οικονομίας. Ειδικότερα προτείνονται τα ακόλουθα:

- διαμόρφωση των επιτοκίων καταθέσεων-χορηγήσεων από τις τράπεζες με βάση τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά και κατάργηση της επιδότησης των επιτοκίων για όλες τις κατηγορίες χορηγήσεων. Η στήριξη ορισμένων δραστηριοτήτων θα εξακολουθήσει εφόσον η Πολιτεία, για κοινωνικούς ή άλλους λόγους, την κρίνει αναγκαία, αλλά θα δίνεται κατευθείαν από τον κρατικό

⁽¹⁾ ή και άλλης ενδεχομένως μορφής τοποθετήσεων (όπως σε τίτλους του Δημοσίου).

προϋπολογισμό ώστε να παρουσιάζει διαφάνεια και θα αφορά συγκεκριμένες περιπτώσεις.

- εξάλειψη των ειδικών δεσμεύσεων τραπεζικών κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση της βιοτεχνίας. Το δημόσιο θα καλύπτει πλέον το 100% του ελλείμματός του με προσφυγή στην αγορά και με ανταγωνιστικό επιτόκιο. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, για την ομαλή λειτουργία της αγοράς αυτής επιβάλλεται η δραστική μείωση του δημοσίου ελλείμματος. Στην αντίθετη περίπτωση, η διαμόρφωση από το πιστωτικό σύστημα ανταγωνιστικών επιτοκίων με βάση την προσφορά και τη ζήτηση κεφαλαίων καθίσταται αδύνατη.
- άρση όλων των ειδικών πιστωτικών περιορισμών που τυχόν παραμένουν από την προηγούμενη φάση. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης θα είναι η ελεύθερη χρηματοδότηση όλων των δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου και του εμπορίου.

Είναι ευνόητο ότι η υλοποίηση των παραπάνω στόχων θα έχει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει πλέον καμιά βάση για τη συνέχιση της στήριξης από την Τράπεζα της Ελλάδος των αποτελεσμάτων των εμπορικών τραπεζών, οι οποίες θα πρέπει να δραστηριοποιηθούν για τη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους.

Η Τράπεζα της Ελλάδος θα ασκεί ουσιαστικό ρυθμιστικό ρόλο στις χρηματαγορές και ως μέσα παρέμβασης θα χρησιμοποιεί:

- τις υποχρεωτικές καταθέσεις των τραπεζών στην Τράπεζα της Ελλάδος (το σημερινό ποσοστό του 6,5%),
- την παρέμβαση κυρίως στη αγορά κρατικών χρεογράφων,
- το αναπροεξοφλητικό επιτόκιο ή το επιτόκιο δανεισμού από την Τράπεζα της Ελλάδος (το ύψος του επιτοκίου και οι όροι λειτουργίας αυτού θα καθορίζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος).

Παράλληλα οι νομισματικές αρχές θα εξακολουθήσουν να ασκούν την εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων σε θέματα που έχουν σχέση με τη φερεγγυότητα του χαρτοφυλακίου τους και την πολιτική τους αναφορικά με τη δημιουργία αποθεματικών, τη διαγραφή επισφαλών απαιτήσεων, τη μη εγγραφή τόκων, κ.ά., όπως ειδικότερα περιγράφεται παρακάτω (κεφ. III).

II. Συνθήκες
ανταγωνισμού
στο τραπεζικό
σύστημα και
διαχείριση
χαρτοφυλακίου
των τραπεζών

**Α.
ΣΥΝΘΗΚΕΣ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ**

1. Εισαγωγή

Η απλούστευση και επιτάχυνση των συναλλαγών, καθώς και η παροχή νέων μορφών υπηρεσιών από το τραπεζικό σύστημα, είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του και προωθούνται μόνο στο βαθμό που υπάρχει το κίνητρο του ανταγωνισμού για τους οργανισμούς που συμμετέχουν στο σύστημα.

Αντίθετα η ύπαρξη διοικητικών κανόνων, ρυθμίσεων και θεσμών, που περιορίζουν την δημιουργία ανταγωνιστικών συνθηκών, οδηγεί σε ανελαστική άσκηση διοίκησης των τραπεζών, σε αδυναμία λήψης αποφάσεων εκσυγχρονισμού και επομένως σε καθυστέρηση του τραπεζικού τομέα με αναπόφευκτες συνέπειες στο οικονομικό σύστημα γενικότερα.

Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, κρίνει ότι η ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην χώρα μας, θα συμβάλει στον εκσυγχρονισμό του τραπεζικού συστήματος.

Για την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών είναι αναγκαία η λήψη σειράς μέτρων που αναφέρονται στα εξής θέματα: στις συνθήκες της αγοράς (επιτόκια, πιστωτικοί κανόνες), στο μέγεθος της αγοράς (διάρθρωση τραπεζικού συστήματος, ίδρυση τραπεζών, δημιουργία υποκαταστημάτων, λειτουργία ξένων τραπεζών στην Ελλάδα) και στις τάσεις που διαμορφώνονται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

2. Συνθήκες αγοράς

Ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων και η ύπαρξη ανελαστικών πιστωτικών κανόνων περιορίζουν τη διαμόρφωση ανταγωνιστικών συνθηκών στο τραπεζικό σύστημα. Η άρση των εμποδίων αυτών θα επιτευχθεί με την εφαρμογή των μέτρων που προτείνει η Επιτροπή στο Πρώτο Μέρος της Εισήγησής της για τα επιτόκια και τους πιστωτικούς κανόνες.

3. Μέγεθος Αγοράς

α. Διάρθρωση τραπεζικού συστήματος

Στο ελληνικό πιστωτικό σύστημα, δυο εμπορικές τράπεζες (η Εθνική και η Εμπορική) συγκεντρώνουν το 55,1% του συνόλου των ιδιωτικών καταθέσεων (ΠΙΝΑΚΑΣ 1) και πραγματοποιούν το 49,2% του συνόλου των χορηγήσεων στον ιδιωτικό τομέα της Οικονομίας

(ΠΙΝΑΚΑ 2). Αν λάβουμε υπόψη και την τρίτη σε μέγεθος τράπεζα (την Αγροτική), τα ποσοστά και για τις τρεις τράπεζες ανέρχονται σε 60,9% και 62,1%, αντίστοιχα.

Δεν είναι εύκολο να εκτιμήσει κανείς σε ποιο βαθμό η ολιγοπωλιακή συγκρότηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος εμποδίζει την ανάπτυξη ανταγωνισμού. Η ύπαρξη μεγάλων τραπεζών δεν αποτελεί κατά την κρίση της Επιτροπής, αυτή καθαυτή ανασταλτικό παράγοντα περιοριστικό του ανταγωνισμού, εφόσον δεν εμποδίζεται η είσοδος νέων τραπεζών στον τραπεζικό χώρο και ληφθούν τα μέτρα που προτείνονται παρακάτω. Σε αρκετές χώρες της ΕΟΚ (Γαλλία, Γερμανία, Αγγλία, Ιταλία) μικρός αριθμός τραπεζών ελέγχει σημαντικό τμήμα της τραπεζικής αγοράς. Η διαφορά, σε σύγκριση με τη χώρα μας είναι ότι στις χώρες αυτές τα ποσοστά συμμετοχής στην αγορά καθεμιάς από τις μεγάλες τράπεζες βρίσκονται πολύ κοντά το ένα με το άλλο. Η Επιτροπή πιστεύει, ότι ανάλογη ισομερής κατανομή της ελληνικής τραπεζικής αγοράς πρέπει να επιδιωχθεί με την σταδιακή μεγέθυνση των μικροτέρων τραπεζών, και όχι με τον περιορισμό του μεγέθους των μεγάλων τραπεζών. Η άποψη αυτή στηρίζεται βασικά στην ανάγκη ύπαρξης μεγάλων τραπεζικών ιδρυμάτων για την αντιμετώπιση του κοινωνικού και του διεθνούς ανταγωνισμού.

Είναι γεγονός ότι σήμερα το μέγεθος των τριών πρώτων ελληνικών τραπεζών, δεν μπορεί να θεωρηθεί μεγάλο, με βάση τα διεθνή δεδομένα, αφού η μεγαλύτερη από αυτές τις τράπεζες κατέχει την 139η θέση στο κατάλογο των 500 μεγαλύτερων τραπεζών του κόσμου, με κριτήριο το ύψος του ενεργητικού⁽¹⁾.

Επίσης, η ύπαρξη μεγάλων και ισχυρών ελληνικών τραπεζών κρίνεται αναγκαία για την ευκολότερη αφομοίωση των νέων, προηγμένων τεχνολογιών που διεθνώς αναπτύσσονται στο τομέα της παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η ανάπτυξη των προηγμένων τεχνολογιών θα ενθαρρύνει τις διαρθρωτικές μεταβολές στο τραπεζικό σύστημα, ενώ αποτελεί κίνητρο και για τις μικρότερες τράπεζες να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους και να προσφέρουν νέα προϊόντα στη αγορά.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις η Επιτροπή θεωρεί σκόπιμο, μέσα στα πλαίσια της σημερινής διάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος να θεσπιστούν μέτρα που να ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των μικροτέρων τραπεζών και να διευρύνουν τις εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης επιχειρήσεων και τραπεζών με την άρση εμποδίων και με την εισαγωγή νέων θεσμών και μεθόδων.

Ειδικότερα προτείνονται τα εξής:

1. Να καταργηθούν οι επιβαρύνσεις του Ειδικού Φόρου τραπεζών

⁽¹⁾ περιοδικό Banker

κατά την εκχώρηση δανείων συνολικά ή τμηματικά από τράπεζα σε τράπεζα.

2. Να εμπλουτισθεί το πιστωτικό σύστημα με την παροχή νέων προϊόντων. Μετά την εισαγωγή του θεσμού της χρηματοδοτικής μίσθωσης θα πρέπει να υιοθετηθεί το πλαίσιο που θα επιτρέπει τις προεξοφλήσεις απαιτήσεων (credit factoring και forfeiting) και να εισαχθεί ο θεσμός των Εταιριών Παροχής Επιχειρηματικού Κεφαλαίου (venture capital).
3. Οι τράπεζες να υιοθετήσουν την τεχνική των κοινοπρακτικών δανείων.
4. Να επιτραπεί στις τράπεζες να διαθέτουν στο κοινό τίτλους έναντι δανείων (securitised loans).
5. Να τηρείται η αρχή της αμοιβαιότητας, στην ίδρυση υποκαταστημάτων ξένων τραπεζών.

6. Ίδρυση τραπεζών – Δημιουργία υποκαταστημάτων

Σύμφωνα με το Νόμο 1665/51, για την ίδρυση μιας νέας τράπεζας καθώς επίσης και υποκαταστήματος ή θυρίδας συναλλαγών απαιτείται η έκδοση ειδικής άδειας της τράπεζας της Ελλάδος, η οποία χορηγείται κατά την κρίση της. Επίσης, απόφαση της τράπεζας της Ελλάδος απαιτείται και για την λειτουργία στην Ελλάδα ξένης τράπεζας με οποιαδήποτε μορφή (υποκατάστημα, θυρίδα συναλλαγών).

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι αναφορικά με την ίδρυση νέων τραπεζών ή υποκαταστημάτων ισχύει και η Οδηγία 77/780 της ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε (Οδηγία 84/c 153/06 του Συμβουλίου) η οποία προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι: «Η Ελλάδα μπορεί να συνεχίσει να εφαρμόζει το κριτήριο της οικονομικής ανάγκης για την εγκατάσταση νέων πιστωτικών ιδρυμάτων και για το άνοιγμα υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους είτε στην Ελλάδα είτε σε άλλο κράτος μέλος μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 1989».

Σημειώνεται δε ότι η Ελλάδα έχει ζητήσει παράταση της προθεσμίας αυτής μέχρι 15.12.1992. Επομένως το κριτήριο της οικονομικής ανάγκης (δηλ. η κατά την κρίση των νομοματικών αρχών χορήγηση ή μη άδειας) μπορεί να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται μέχρι 15.12.1989 ή 15.12.1992 προκειμένου να δίνεται έγκριση για την είσοδο ξένων τραπεζών καθώς και για το άνοιγμα υποκαταστημάτων από τις ξένες τράπεζες που λειτουργούν ήδη στην χώρα μας. Η Επιτροπή προτείνει τη διατήρηση του κριτηρίου αυτού για ολόκληρη την παραπάνω περίοδο. Παράλληλα κρίνει ότι επιβάλλεται να έχει η χώρα μας ενεργό συμμετοχή στα κοινοτικά όργανα που διαμορφώνουν τη νέα πολιτική στον τραπεζικό τομέα, ώστε να προβάλο-

νται και να λαμβάνονται υπόψη οι ελληνικές ανάγκες με θέσεις που θα διαμορφώνονται κατάλληλα.

γ. Λειτουργία ξένων τραπεζών στην Ελλάδα.

Για όλες τις ξένες τράπεζες (όχι μόνο τις κοινοτικές) ισχύει η εξομοίωση των όρων λειτουργίας τους προς τις ελληνικές, που θεσπίστηκε με την υπ' αριθμ. 298/22.1.81 απόφαση της Ν.Ε. Με την απόφαση αυτή καταργήθηκαν οι περιορισμοί «επί των χορηγήσεων δια κεφάλαιον κινήσεως των εν Ελλάδι υποκαταστημάτων ξένων τραπεζών». Καθορίστηκε δε, ότι από την ημερομηνία αυτή όλα τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών υπάγονται στην απόφαση Ν.Ε. 1509/1.4.68. Ετσι οι ξένες τράπεζες που εγκαθίστανται στην Ελλάδα δεν αντιμετωπίζουν de jure κανένα εμπόδιο ή σε βάρος τους διάκριση σε σύγκριση με τα ομοειδή ιδρύματα του εσωτερικού. Σε ό,τι αφορά στην δημοσίευση λογιστικών καταστάσεων, τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών έχουν υποχρέωση να δημοσιεύουν συνοπτική λογιστική κατάσταση, στην οποία περιέχονται σημαντικά λιγότερες πληροφορίες από αυτές που δημοσιεύουν οι ελληνικές τράπεζες.

Το θέμα της δημοσίευσης στοιχείων αντιμετωπίζεται και σε κοινοτικό επίπεδο. Πρόσφατα υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετική πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου η οποία, εφόσον εγκριθεί, θα ρυθμίζει γενικότερα το θέμα.

Ανεξάρτητα από τις κοινοτικές ρυθμίσεις η Επιτροπή κρίνει ότι, για να ολοκληρωθεί η διαμόρφωση υγιούς ανταγωνισμού, οι ξένες τράπεζες θα πρέπει να δημοσιεύουν λογιστικές καταστάσεις με πληροφορίες ανάλογες με αυτές που περιλαμβάνονται στις λογιστικές καταστάσεις των ελληνικών τραπεζών.

4. Προοπτικές εξελίξεων στον τραπεζικό τομέα στα πλαίσια της ΕΟΚ

Σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας (Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1984), η στρατηγική που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ολοκλήρωση της Κοινής Αγοράς στον τραπεζικό τομέα είναι προσανατολισμένη στην εφαρμογή δυο βασικών αρχών:

1. Της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης από τα κράτη-μέλη, της χρηματοπιστωτικής τεχνικής που χρησιμοποιείται στον τομέα της ενυπόθηκης πίστης από τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στον κοινοτικό χώρο, καθώς και των κανόνων που εφαρμόζονται για την επιτήρηση των οργανισμών αυτών.
2. Της αρχής του ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων από το οικείο κράτος ή κράτος καταγωγής (home country control).

Η βασική επίπτωση από την υιοθέτηση της παραπάνω στρατηγικής αναμένεται να είναι η όξυνση των συνθηκών ανταγωνισμού στον τραπεζικό χώρο, ιδιαίτερα για τα πιστωτικά ιδρύματα των χωρών που λειτουργούν κάτω από αυστηρότερους κανόνες καθορισμού, εποπείας και οριοθέτησης των εργασιών τους. Η διαπίστωση αυτή ισχύει φυσικά σε μεγαλύτερο βαθμό για τις χώρες εκείνες, στις οποίες επιπρόσθετα ο τραπεζικός τομέας βρίσκεται σε συγκριτικά χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης. Ειδικότερα για τις χώρες τουριστικού ενδιαφέροντος –όπως η Ελλάδα– επισημαίνονται οι επιπτώσεις που ενδεχομένως θα έχει από πλευράς ανταγωνισμού στον ευαίσθητο χώρο της στεγαστικής πίστης, η αμοιβαία αναγνώριση χρηματοδοτικών τεχνικών, ειδικευμένων ή μη πιστωτικών ιδρυμάτων άλλων χωρών (π.χ. building societies), στα πλαίσια της εφαρμογής –εφόσον τελικά υιοθετηθεί– σχετικά πρόσφατης πρότασης Οδηγίας για την ενυπόθηκη πίστη. Οι διεργασίες που έχουν δρομολογηθεί στην Κοινότητα για την ολοκλήρωση της εσωτερικής τραπεζικής αγοράς, ανεξάρτητα από την τελική τους κατάληξη, είναι ενδεικτικές μιας ιδιαίτερης πλευράς των ανταγωνιστικών πιέσεων που τείνουν να διαμορφωθούν στον κοινοτικό τραπεζικό χώρο και τις οποίες το ελληνικό τραπεζικό σύστημα πρέπει να είναι προετοιμασμένο να αντιμετωπίσει. Για το σκοπό αυτό προτείνονται:

1. Να διερευνηθούν με τη συμμετοχή και των Κτηματικών τραπεζών, οι χρηματοπιστωτικές τεχνικές που εφαρμόζονται στις περισσότερες ανταγωνιστικές τραπεζικές αγορές της ΕΟΚ, στο χώρο της ενυπόθηκης πίστης γενικότερα (και της στεγαστικής ειδικότερα) και να εξεταστούν οι επιπτώσεις από την εφαρμογή τους στη χώρα μας.
2. Κατά τη διατύπωση των εθνικών θέσεων προς τα αρμόδια κοινοτικά όργανα σχετικά με την εποπεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, να υποστηριχθεί η ανάγκη για προηγούμενη εναρμόνιση σε κοινοτικό επίπεδο όλων των κανόνων ελέγχου που αφορούν στη φερεγγυότητα των ιδρυμάτων αυτών. Επίσης, θα πρέπει να υποστηριχθεί η ανάγκη διατήρησης του καθεστώτος ελέγχου από τη φιλοξενούσα χώρα (host country) όσον αφορά στη συμμόρφωση πλέον προς τους γενικότερους κανόνες της νομιματικής της πολιτικής.

Στον ΠΙΝΑΚΑ 3 παρατίθεται το χρονοδιάγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ολοκλήρωση της κοινής αγοράς στον τραπεζικό τομέα.

**Β.
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ
ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ
ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.**

Ολες σχεδόν οι ελληνικές τράπεζες έχουν τοποθετήσει ένα σημαντικό μέρος των κεφαλαίων τους σε μετοχές άλλων εταιριών (ασφαλιστικών, τουριστικών, βιομηχανικών, κλπ). Ένα σημαντικό μέρος από τις συμμετοχές αυτές αποτέλεσαν στρατηγική επιλογή των διοικήσεων των τραπεζών (π.χ. κάλυψη ασφαλιστικής αγοράς, δημιουργία τραπεζών Επενδύσεων, Εταιριών Χαρτοφυλακίου, Εταιριών Συμβούλων, κ.ά.). Παράλληλα οι τράπεζες απέκτησαν σημαντικές συμμετοχές ή και τον έλεγχο επιχειρήσεων που δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους, κάτω από ποικίλες συνθήκες (από κατακύρωση σ' αυτές μετοχών που είχαν ενεχυριασθεί για την ασφάλεια δανείων τους μέχρι και την πρόσφατη μετοχοποίηση δανείων προς τις υπερχρεωμένες και τις προβληματικές επιχειρήσεις). Στις περισσότερες περιπτώσεις τα χαρτοφυλάκια που απέκτησαν με τους παραπάνω τρόπους δεν αποτέλεσαν αντικείμενο δυναμικής διαχείρισης, με σκοπό την ωφέλεια των τραπεζών και της Οικονομίας γενικότερα. Οι παραπάνω συμμετοχές δημιούργησαν πολλές φορές συνθήκες προνομιακής χρηματοδότησης, πράγμα που είχε ως συνέπεια την δημιουργία προβλημάτων, τόσο στις τράπεζες όσο και στις επιχειρήσεις στις οποίες αυτές συμμετείχαν.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι η άσκηση ενεργού πολιτικής χαρτοφυλακίου αποτελεί απαραίτητη συμπληρωματική δραστηριότητα του τραπεζικού συστήματος. Ειδικότερα εισηγείται τα εξής:

1. Η συμμετοχή των τραπεζών σε παράλληλες χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες είναι αναγκαία και θα πρέπει να συνεχιστεί. Σήμερα οι τράπεζες δραστηριοποιούνται στην ασφαλιστική αγορά, στις επενδύσεις χαρτοφυλακίου, στη στεγαστική πίστη κ.λ.π.. Στο μέλλον θα πρέπει να επεκταθούν στο χώρο της χρηματοδοτικής μίσθωσης και του επιχειρηματικού κεφαλαίου (venture capital) και σε άλλες παρόμοιες δραστηριότητες. Οι συμμετοχές αυτές πρέπει να παραμείνουν κάτω από τον άμεσο έλεγχο των τραπεζών.
2. Σε ό,τι αφορά στην συμμετοχή των τραπεζών σε άλλες επιχειρήσεις (π.χ. του βιομηχανικού και τουριστικού τομέα) η Επιτροπή προτείνει τα εξής:
 - α) Οι συμμετοχές αυτές των τραπεζών δε θα πρέπει να έχουν μόνιμο χαρακτήρα ώστε να δημιουργείται προνομιακή σχέση μεταξύ τραπεζών και επιχειρήσεων, αλλά να γίνεται σταθερή προσπάθεια ανακύκλωσης του υπάρχοντος και του δημιουργούμενου χαρτοφυλακίου.
 - β) Η διαχείριση των συμμετοχών αυτών πρέπει να πραγματοποιείται από ανεξάρτητες εταιρίες χαρτοφυλακίου (holding com-

panies), στις οποίες θα μεταβιβαστεί η κυριότητα των μετοχών. Έτσι θα εξασφαλίζεται αποτελεσματικότερη διοίκηση και διαχωρισμός του οικονομικού αποτελέσματος από τις λοιπές τραπεζικές εργασίες. Η πρόταση αυτή δεν αφορά τις τρεις τράπεζες Επενδύσεων.

- γ) Θα πρέπει να τεθεί από την τράπεζα της Ελλάδος ανώτατο όριο για τοποθετήσεις της μορφής αυτής σε σχέση με τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών συνολικά και κατά συμμετοχή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΦΘΩΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ*
(Μάιος 1986)

	ΧΩΡΙΣ ΑΤΕ	ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
ΕΘΝΙΚΗ	42,99	37,39
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	12,09	10,51
ΙΟΝΙΚΗ	6,03	5,25
ΠΙΣΤΕΩΣ	5,34	4,65
ΛΟΙΠΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ**		
ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	6,88	5,99
ΞΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1,82	1,58
ΑΤΕ	—	13,00
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ***	5,26	4,58
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ****	3,03	2,54
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	15,54	13,52
ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ & ΔΑΝΕΙΩΝ	1,02	0,89
	100	100

* συμπεριλαμβανομένων και των ομολόγων των επενδυτικών τραπεζών

** περιλαμβάνεται η Γενική, η Επαγγελματικής Πίστεως, Πειραιώς, Αττικής, Εργασίας, Κρήτης, Μακεδονίας - Θράκης και Κεντρικής Ελλάδος

*** περιλαμβάνονται η ΕΤΒΑ, η ΕΤΕΒΑ και η Τράπεζα Επενδύσεων

**** περιλαμβάνονται η Εθνική Κτηματική και η Εθνική Στεγαστική

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ ΠΡΟΣ
ΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ
(Μάιος 1986)

	ΧΩΡΙΣ ΑΤΕ	ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
ΕΘΝΙΚΗ	38,2	28,5
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	11,-	8,2
ΙΟΝΙΚΗ	5,1	3,8
ΠΙΣΤΕΩΣ	5,-	3,7
ΛΟΙΠΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ*	7,1	5,3
ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ		
ΞΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	5,1	3,8
ΑΤΕ	—	25,4
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ**	9,7	7,2
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ***	14,3	10,7
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	2,7	2,0
ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ & ΔΑΝΕΙΩΝ	1,3	1,0
Τ.Ε.	0,5	0,4
	100 -	100 -

* περιλαμβάνεται η Γενική, η Επαγγελματικής Πίστεως, Πειραιώς, Αττικής, Εργασίας, Κρήτης, Μακεδονίας - Θράκης και Κεντρικής Ελλάδος.

** περιλαμβάνονται η ΕΤΒΑ, η ΕΤΕΒΑ και η Τράπεζα Επενδύσεων

*** περιλαμβάνεται η Εθνική Κτηματική και η Εθνική Στεγαστική.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ
ΤΟΜΕΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1985 ΩΣ 1986	ΧΡΟΝΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΝΑΜΕΝ. ΧΡΟΝΟΣ	
	ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Πρόταση οδηγίας για τους τραπεζικούς λογαριασμούς	1984	1987
Πρόταση οδηγίας για τους λογαριασμούς σε υποκαταστήματα τραπεζών στο εξωτερικό	1985	1987
Πρόταση οδηγίας για την ελευθερία εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών στον τομέα των ενυπόθηκων πιστώσεων	1985	1988
Πρόταση οδηγίας για την αναδιοργάνωση και εκκαθάριση των πιστωτικών οργανισμών	1985	1987
Πρόταση οδηγίας για την εναρμόνιση της έννοιας των ιδίων κεφαλαίων	1986	1987
Προτεινόμενη σύσταση για την καθιέρωση ενός συστήματος εγγυήσεως των καταθέσεων στην Κοινότητα	1986	1987
Προτεινόμενη σύσταση για τον έλεγχο των μεγάλων κινδύνων των πιστωτικών οργανισμών	1986	1988
Περίοδος 1987 ως 1992		
Πρόταση Δεύτερης Οδηγίας για το συντονισμό των πιστωτικών οργανισμών.		

III. Εκσυγχρονισμός
οικονομικής
και λογιστικής
πληροφόρησης
των τραπεζών
και διαδικασία
ελέγχου τραπεζών

A. ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ο εκσυγχρονισμός του τραπεζικού συστήματος προϋποθέτει και τον εκσυγχρονισμό των διαχειριστικών λειτουργιών των τραπεζών σε συνδυασμό με την καθιέρωση σύγχρονων μεθόδων οικονομικής και λογιστικής πληροφόρησης.

Το υπάρχον παραδοσιακό λογιστικό σύστημα δεν έχει τις δυνατότητες να υποστηρίξει τον σχεδιαζόμενο εκσυγχρονισμό του πιστωτικού συστήματος.

Οι αδυναμίες στον τομέα οικονομικής και λογιστικής πληροφόρησης είναι δύο ειδών:

- α) Οι εξωγενούς προέλευσης. Προέρχονται από δημοσιονομικές ρυθμίσεις που είναι υποχρεωτικές.
- β) Οι ενδογενούς προέλευσης. Αποτελούν αδυναμίες τεχνικής φύσης και γιαυτό επιδρούν στη πληρότητα και στην σαφήνεια των στοιχείων που παρέχονται (έλλειψη ενιαίων λογιστικών αρχών, ενιαίου κλαδικού λογιστικού σχεδίου και εξειδικευμένων μονάδων τεχνικής υποστήριξης, αδυναμία άσκησης ουσιαστικών εξωτερικών και εσωτερικών ελέγχων). Οι αδυναμίες αυτές είναι μεγαλύτερης σημασίας επειδή επηρεάζουν την λήψη ορθολογικών αποφάσεων από τις διοικήσεις των τραπεζών.

Στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθεί η έλλειψη τεχνογνωσίας και τραπεζικής εκπαιδευτικής υποδομής (ανυπαρξία ανώτερης ή ανώτατης σχολής τραπεζικών σπουδών αλλά ακόμα και μαθήματος τραπεζικής οικονομικής στα ΤΕΙ και ΑΕΙ).

Στις ανεπτυγμένες χώρες οι εξελίξεις στον τομέα της πληροφόρησης είναι ιδιαίτερα σημαντικές, γεγονός που δημιουργεί σοβαρές δυσκολίες για το τραπεζικό σύστημα της χώρας μας όσον αφορά στην αξιόπιστη παρουσία του στον διεθνή χώρο.

1. Σύγχρονες εφαρμογές – λογιστικής πληροφόρησης

Το σύστημα πληροφόρησης μιας τράπεζας, εξαρτάται κατά κύριο λόγο από το λογιστικό σύστημα που το υποστηρίζει. Ένα σύγχρονο τραπεζικό λογιστικό σύστημα θα πρέπει να εξασφαλίζει τη συστηματική και μεθοδική άντληση αξιόπιστων πληροφοριών σχετικά με την πορεία των εργασιών και την οικονομική θέση της τράπεζας, με στόχο την εύκολη και έγκαιρη εκπλήρωση των πληροφοριοδοτικών υποχρεώσεων προς τις φορολογικές αρχές, την τράπεζα της Ελλάδος, τους μετόχους, το κοινό και την ίδια την Διοίκηση της τράπεζας.

Τα παραδοσιακά λογιστικά συστήματα, που αναπτύχθηκαν μέσα στα πλαίσια που θέτει ο Φορολογικός Νόμος, σ' ένα περιβάλλον όπου κυριαρχούσαν οι χειρόγραφες διαδικασίες, είναι προσανατολισμένα στην εξυπηρέτηση, κυρίως, των καθαρά λογιστικών αναγκών. Το γεγονός αυτό επέβαλε στην διαμόρφωση αρχείων δομής (καρτέλλες, βιβλία), όπου η εξάντληση των εξαιρετικά μεγάλου αριθμού πληροφοριών, που απαιτούν οι σημερινές ανάγκες των τραπεζών, καθίσταται, αν όχι αδύνατη, πάντως ιδιαίτερα δύσκολη και χρονοβόρα. Στο πρόβλημα της ελλιπούς πληροφόρησης και της «ακαμψίας» που παρουσιάζουν λογιστικά συστήματα, (και η οποία μόνο μέχρι ένα ορισμένο σημείο μπορεί να ξεπεραστεί, με σημαντικό όμως κόστος), τη λύση αποτελεί η χρησιμοποίηση, σε ευρεία κλίμακα, εφαρμογών μηχανογραφικής επεξεργασίας των λογιστικών και λοιπών στοιχείων δραστηριότητας των τραπεζών.

Η πληροφοριοδοτική ικανότητα ενός σύγχρονου λογιστικού συστήματος αντικατοπτρίζεται στην ποιότητα των παραγόμενων καταστάσεων, οι οποίες μπορούν να ταξινομηθούν σε δυο βασικές κατηγορίες:

- Δημοσιευόμενες
- Μη δημοσιευόμενες

2. Δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις

Η κύρια αποστολή των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων είναι η παροχή της δυνατότητας στους μετόχους, εξωτερικούς αναλυτές και άλλους χρήστες να προβλέπουν το οικονομικό μέλλον της τράπεζας. Για να επιτευχθεί αυτό επιβάλλεται να υπάρχει η δυνατότητα πληροφόρησης από τις οικονομικές καταστάσεις για τα προβλεπόμενα οικονομικά μέσα, τις υποχρεώσεις και τις προσδοκώμενες χρηματικές ροές της επιχείρησης. Στα πλαίσια αυτά επιβάλλεται να δημοσιεύονται και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία.

Οι δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις, που η Επιτροπή προτείνει να καθιερωθούν, παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα 1 (σελ. 73) και συνοδεύονται από ένα ενδεικτικό υπόδειγμα της προτεινόμενης μορφής τους. Η ακριβής μορφή και το περιεχόμενο των δημοσιευόμενων οικονομικών καταστάσεων θα πρέπει να καθοριστούν από το αρμόδιο Υπουργείο μετά από εισήγηση της Τράπεζας της Ελλάδος.

3. Μη Δημοσιευόμενες καταστάσεις

Ο σκοπός σύνταξης των μη δημοσιευόμενων καταστάσεων είναι η ύπαρξη της διαδικασίας λήψης διοικητικών αποφάσεων και του εσωτερικού προγραμματισμού. Στις καταστάσεις της κατηγορίας

αυτής μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο ιστορικά όσο και εκτιμώμενα στοιχεία. Υπάρχει, επομένως, κάποια ευκαμψία σε ό,τι αφορά στις διάφορες μεθόδους ή τεχνικές που χρησιμοποιούνται, αρκεί το αποτέλεσμα να ικανοποιεί τις ανάγκες πληροφόρησης της Διοίκησης.

Μια αναλυτικότερη παρουσίαση των μη δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων επιχειρείται στο Παράρτημα 2 (σελ. 88).

4. Διαχειριστικά Συστήματα τραπεζών

Η επιτακτική ανάγκη συνολικού εκσυγχρονισμού του τραπεζικού συστήματος προϋποθέτει, εκτός από την εφαρμογή σύγχρονων συστημάτων λογιστικής και οικονομικής πληροφόρησης, την υιοθέτηση σύγχρονων εσωτερικών διαχειριστικών συστημάτων που θα πρέπει να καλύπτουν τουλάχιστον τις εξής περιοχές λειτουργίας:

- Εφαρμογή σύγχρονων οργανωτικών σχημάτων λειτουργικά συνεπών με τη βασική αποστολή της κάθε τράπεζας. Τα σχήματα αυτά θα πρέπει να επιτρέπουν τη μετάβαση από τη σημερινή εσωστρέφεια στην ουσιαστική επαφή με την αγορά, την διοικητική και διαχειριστική αποκέντρωση μέσω εκχωρήσεως εγκριτικών εξουσιοδοτήσεων και την εξειδίκευση της ευθύνης των λειτουργών.
- Εφαρμογές σύγχρονων συστημάτων σχεδιασμού δραστηριοτήτων σε μακροπρόθεσμη και βραχυπρόθεσμη βάση. Ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός, που αποτελεί αρμοδιότητα των διοικήσεων των τραπεζών, στοχεύει στη χάραξη του πλαισίου στο οποίο θα κινηθεί η τράπεζα στα επόμενα πέντε ή δέκα χρόνια και το καθορισμό της στρατηγικής για τη μετάβαση από τη σημερινή στη μελλοντική επιθυμητή της θέση. Ο βραχυπρόθεσμος προγραμματισμός που αποτελεί αρμοδιότητα των στελεχών των τραπεζών, αποσκοπεί ακριβώς στην υλοποίηση της μακροπρόθεσμης στρατηγικής, με την κατάρτιση δεσμευτικών προϋπολογισμών και προγραμμάτων δράσεως σε ευρεία αποκεντρωμένη βάση, με ανάληψη δεσμευσης από τα στελέχη όλων των επιπέδων.
- Εγκατάσταση ολοκληρωμένων διαχειριστικών συστημάτων στους χώρους των πιστοδοτήσεων, των επενδυτικών δραστηριοτήτων και των προμηθειών μέσω των οποίων θα κατοχυρώνονται υψηλά πρότυπα λειτουργίας, σαφή κριτήρια και προϋποθέσεις τεκμηριωμένες διαχειριστικές αποφάσεις, λειτουργική συμμετοχή των στελεχών και αξιόπιστη επικοινωνία με την αγορά. Ειδικά για τις πιστοδοτήσεις, θα πρέπει να υπάρχουν σαφώς διατυπωμένες αρχές, φιλοσοφία, κριτήρια, διαδικασίες και αναλυτικές περιγραφές των αρμοδιοτήτων και υπευθυνοτήτων των λειτουργών.

Όσον αφορά τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, είναι αναγκαίο να εγκατασταθεί ολοκληρωμένο σύστημα επιθεωρήσεως πιστοδοτήσεων που θα ελέγχει και θα αξιολογεί προτάσεις διορθωτικών ενεργειών, παρακολουθώντας συγχρόνως και την εφαρμογή τους.

- Εφαρμογές σύγχρονων μεθόδων κοστολόγησης και τιμολόγησης προϊόντων που θα κατοχυρώνουν την αλήθεια των τιμών και θα επιτρέπουν την ανάληψη έγκαιρων διορθωτικών ενεργειών.
- Εφαρμογή σύγχρονων μηχανισμών παρακολουθήσεως και ελέγχου ειδικών κινδύνων όπως κινδύνων χώρας (country risk), κινδύνων συναλλάγματος και επιτοκίων και κλαδικών ή/και μεμονωμένων πιστωτικών επεκτάσεων.
- Εγκατάσταση σύγχρονων εφαρμογών ελέγχου της ρευστότητας των τραπεζών που θα κατοχυρώνουν μια πιο σωστή και αποτελεσματική διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού της τράπεζας.

5. Προτάσεις

Για την εξασφάλιση επαρκούς οικονομικής και λογιστικής πληροφόρησης των τραπεζών και για την εφαρμογή ενός σύγχρονου λογιστικού συστήματος η Επιτροπή προτείνει να ληφθούν τα εξής μέτρα:

1. Καθιέρωση ενιαίου τραπεζικού λογιστικού σχεδίου, με πρόβλεψη για μηχανογραφικές εφαρμογές σε σύγχρονους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, αφού ληφθούν υπόψη οι σύγχρονες τάσεις στην τραπεζική λογιστική και οικονομική πληροφόρηση, οι σχετικές Κοινοτικές οδηγίες, οι απόψεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών. Για την ορθή και έγκαιρη μηχανογραφική εφαρμογή του Ενιαίου λογιστικού Σχεδίου η Πολιτεία θα πρέπει να επιτρέψει στις Διοικήσεις των τραπεζών να προχωρήσουν στην άμεση προμήθεια του απαραίτητου τεχνολογικού εξοπλισμού (υπολογιστές, software, κλπ.) στην χρησιμοποίηση συμβούλων σε θέματα πληροφορικής, καθώς και στην πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού.
2. Καθιέρωση ενιαίων λογιστικών αρχών και προτύπων. Ειδικότερα για τις χορηγήσεις, τις καθυστερήσεις, τις επισφάλειες και τις προβλέψεις προτείνονται να θεσπισθούν οι λογιστικές αρχές που αναφέρονται στο Παράρτημα 3 (σελ. 90).
3. Καθιέρωση των προτεινομένων Δημοσιευομένων Οικονομικών Καταστάσεων με σαφή προσδιορισμό του περιεχομένου τους και παράλληλο καθορισμό της περιοδικότητάς τους.

4. Καθιέρωση σύνταξης και δημοσίευσης ενοποιημένων ισολογισμών για τα τραπεζικά ιδρύματα με υποενοποιήσεις των τραπεζικών, Ασφαλιστικών και βιομηχανικών δραστηριοτήτων.

Η Επιτροπή κρίνει ότι τα προτεινόμενα μέτρα δεν μπορούν να εφαρμοστούν όλα άμεσα.

Ως εκ τούτου προτείνει η προσπάθεια για την υλοποίηση των παραπάνω ρυθμίσεων να έχει ολοκληρωθεί μέσα στην επόμενη τριετία, με ημερομηνία ολοκλήρωσης την 31.12.1989. Απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση του παραπάνω στόχου είναι η έγκαιρη νομοθετική κάλυψη των προτεινομένων ρυθμίσεων, οι οποίες αναφέρονται αναλυτικά στο Παράρτημα 4 (σελ. 92).

Θα πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι η εφαρμογή ενός σύγχρονου συστήματος πληροφόρησης στις τράπεζες είναι απαραίτητη και για την υποστήριξη της ανάπτυξης της κεφαλαιαγοράς, καθώς το τραπεζικό σύστημα θα αποτελέσει πρότυπο και για τις άλλες μη τραπεζικές εταιρίες. Είναι προφανές ότι η ύπαρξη ενός αξιόπιστου συστήματος πληροφόρησης για την οικονομική θέση των επιχειρήσεων που θα συμμετάσχουν στην κεφαλαιαγορά αποτελεί καθοριστικόν παράγοντα για την ομαλή λειτουργία και την ανάπτυξη της.

Θεωρούμε βέβαιο ότι η εφαρμογή των προτεινομένων ρυθμίσεων με την δημιουργία ενός μηχανισμού ασφάλισης των καταθέσεων θα δημιουργήσουν τις βάσεις για υψηλότερη αξιοπιστία των τραπεζών και για διασφάλιση των συμφερόντων τόσο των καταθετών και επενδυτών όσο και της Πολιτείας.

Β. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Όπως αναφέρθηκε στην εισήγηση «Επιτόκια Πιστωτικοί Κανόνες», το τραπεζικό σύστημα διέπεται σήμερα από ένα ευρύ πλέγμα ποσοτικών και ποιοτικών πιστωτικών κανόνων, που αφορούν κυρίως στην κατανομή των χορηγούμενων δανείων μεταξύ των διαφόρων κλάδων της οικονομίας.

Το γεγονός αυτό προσδιορίζει και την ακολουθούμενη από την Τράπεζα της Ελλάδος διαδικασία επιθεώρησης των Τραπεζών, η οποία έχει περισσότερο τυπικό παρά ουσιαστικό χαρακτήρα, αφού αντικειμενικός στόχος είναι ο έλεγχος τήρησης των ισχυόντων πιστωτικών κανόνων και όχι η παρακολούθηση και ο έλεγχος της ποιότητας του ενεργητικού των τραπεζών, πράγμα που είναι απαραίτητο προκειμένου να διαπιστωθεί η γενική οικονομική τους κατάσταση και οι άμεσες προοπτικές τους.

Σ' ένα σύγχρονο τραπεζικό σύστημα επιβάλλεται ο έλεγχος των τραπεζών να γίνει ουσιαστικός. Ιδιαίτερα μετά την κατάργηση των σημερινών ποσοτικών και ποιοτικών πιστωτικών κανόνων, θα πρέπει αφενός να προσδιορισθούν οι νέες διαδικασίες ελέγχου και αφετέρου να υιοθετηθεί ένα νέο και σύγχρονο σύστημα κανόνων που θα θεσπίζει τις ελεγκτικές μεθόδους που θα χρησιμοποιούνται και τα στοιχεία που θα πρέπει να υποβάλλουν οι τράπεζες στις ελεγκτικές αρχές.

Συγκεκριμένα η Επιτροπή προτείνει η Τράπεζα της Ελλάδος να θεσπίσει ένα σύστημα κανόνων, κριτηρίων και διαδικασιών ελέγχου, που θα αποσκοπεί κυρίως στη διαπίστωση της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης των τραπεζών καθώς και των άμεσων προοπτικών τους και θα εξασφαλίζει την τήρηση των περιορισμών που αναφέρονται στη μεταβολή της μετοχικής τους σύνθεσης.

Οι ειδικότεροι στόχοι που θα πρέπει να καλύπτει το νέο σύστημα ελέγχου είναι οι εξής:

- α) Παρακολούθηση της φερεγγυότητας, δηλαδή της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας.
- β) Παρακολούθηση ρευστότητας.
- γ) Παρακολούθηση της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού.
- δ) Εξακρίβωση του βαθμού επάρκειας και ικανότητας της Διοίκησης της τράπεζας και του ανώτατου προσωπικού της.
- ε) Παρακολούθηση της επάρκειας του εσωτερικού συστήματος ελέγχου των τραπεζών.
- στ) Τήρηση των περιορισμών: (I) για την μεταβίβαση μέρους του μετοχικού κεφαλαίου των τραπεζών που θα έχει συνέπειες στον μετοχικό τους έλεγχο και (II) για την συγχώνευση των τραπεζών με άλλους τραπεζικούς οργανισμούς.
- ζ) Τήρηση προϋποθέσεων για την ίδρυση υποκαταστημάτων και για συμμετοχή σε θυγατρικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πίστης, στο εσωτερικό ή εξωτερικό.
- η) Τήρηση της υποχρέωσης από τις τράπεζες για παροχή στοιχείων, σε τακτά χρονικά διαστήματα, στις εποπτεύουσες αρχές.
- θ) Επιβολή διορθωτικών μέτρων ή ποινών από την Τράπεζα της Ελλάδος για τυχόν παραβάσεις των παραπάνω.

Τα στοιχεία αυτά κρίνονται αναγκαία για την σωστή λειτουργία των τραπεζών στα πλαίσια ενός εκσυγχρονισμένου τραπεζικού συστήματος.

IV. Αγροτική πίστη

A. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

Η ελληνική γεωργία χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό μικρών και μεσαίων γεωργικών εκμεταλλεύσεων, που έχουν ανάγκη από εξωτερική χρηματοδότηση για την κάλυψη των αναγκών τους σε κεφάλαια κίνησης και επενδύσεων.

Η χρηματοδότηση της γεωργίας πραγματοποιείται σήμερα με ευνοϊκούς όρους, ιδιαίτερα όσον αφορά στα επιτόκια χορηγήσεων, τα οποία είναι σημαντικά χαμηλότερα από τα επιτόκια που ισχύουν για τους άλλους τομείς της οικονομίας. Η πολιτική αυτή αποτελεί μια μορφή επιδότησης του αγροτικού τομέα, η οποία αποσκοπεί στην υλοποίηση γενικότερων πολιτικο-κοινωνικών στόχων (δημογραφικό πρόβλημα, εξασφάλιση απασχόλησης, περιφερειακή ανάπτυξη, κλπ) και οικονομικών στόχων (ενίσχυση της απόδοσης των εκμεταλλεύσεων).

Κάτω από τις σημερινές συνθήκες, η συνέχιση της χρηματοδότησης του αγροτικού τομέα με προνομιακούς όρους επιβάλλει την εξασφάλιση επαρκούς επιδότησης των επιτοκίων χορηγήσεων έτσι ώστε αφενός να είναι δυνατή η άντληση χρήματος με τους όρους που θα διαμορφώνονται στην αγορά και αφετέρου να επιτυγχάνεται η διοχέτευσή του στους αγρότες με τους επιθυμητούς από την Πολιτεία όρους.

Η αγροτική πίστη ασκείται σήμερα σχεδόν αποκλειστικά από την Αγροτική Τράπεζα, η οποία διαθέτει μακρά πείρα, τόσο στον τομέα της χρηματοδότησης όσο και στην παροχή των ειδικών υπηρεσιών που χρειάζεται ο αγροτικός τομέας. Η διατήρηση των χαρακτηριστικών αυτών της ΑΤΕ και η λειτουργία της σύμφωνα με την καταστατική αποστολή της, στα πλαίσια ενός σύγχρονου τραπεζικού συστήματος, μπορούν να επιτευχθούν με την έγκαιρη προσαρμογή της στις σύγχρονες εξελίξεις στον τραπεζικό χώρο και την ενίσχυση της οικονομικής της θέσης, έτσι ώστε προοδευτικά να αντιμετωπίσει αυτοδύναμα (δηλαδή χωρίς εξωτερική επιδότηση) τα συγκριτικά μειονεκτήματα που παρουσιάζει η χρηματοδότηση του γεωργικού τομέα.

Το πρότυπο αυτό της παρουσίας ενός ισχυρού εξειδικευμένου τραπεζικού ιδρύματος, που αυτοδύναμα καλύπτει τις ανάγκες του γεωργικού τομέα, παρουσιάζεται στη Γαλλία, Ολλανδία, Ομοσπονδιακή Γερμανία, Ιρλανδία και Ιαπωνία.

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Επιτροπή προτείνει να παραμείνει η Αγροτική Τράπεζα ο κύριος φορέας άσκησης της αγροτικής πίστης και ο ενδιάμεσος φορέας στην υλοποίηση της αγροτικής πολιτικής. Δεν θα πρέπει όμως να φέρει το οικονομικό βάρος για την άσκηση της αγροτικής πολιτικής. Τα μέτρα που κρίνονται απαραίτητα για την ομαλή προσαρμογή της ΑΤΕ στις συνθήκες που διαμορφώνονται από την αναμόρφωση του τραπεζικού συστήματος παρουσιάζονται σε δυο ενότητες:

Τα γενικά που καλύπτουν όλες τις φάσεις της αναμόρφωσης του τραπεζικού συστήματος και προετοιμάζουν την ΑΤΕ για την λειτουργία της στα πλαίσια ενός σύγχρονου τραπεζικού συστήματος και τα ειδικά, κατά φάση, μέτρα.

1. Γενικά μέτρα

- α) Οι κάθε μορφής εθνικές επιδοτήσεις του αγροτικού τομέα επιβάλλεται να δίδονται μόνο μέσω του κρατικού προϋπολογισμού.
- β) Παράλληλα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την τακτοποίηση των οφειλών υπερχρεωμένων συνεταιρισμών προς την ΑΤΕ, σε συνδυασμό με τη γενικότερη οικονομική τους εξυγίανση.
- γ) Η Αγροτική Τράπεζα να διατηρήσει τις συμπληρωματικές εργασίες που εκτελεί σήμερα για λογαριασμό του δημοσίου, με αμοιβή όμως που να καλύπτει το κόστος των υπηρεσιών που προσφέρει.
- δ) Η Αγροτική Τράπεζα να επεκτείνει σταδιακά τις χρηματοδοτήσεις της και σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες συναφείς του κυρίου αντικειμένου της, μετά από ειδικές κατά περίπτωση αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος.
- ε) Το κεφάλαιο της Αγροτικής Τράπεζας πρέπει να αυξηθεί. Η Επιτροπή προτείνει να μελετηθεί η μετατροπή της Αγροτικής Τράπεζας σε ανώνυμη εταιρία και η κάλυψη του νέου κεφαλαίου να γίνει από συνεταιρισμούς και αγρότες με δικά τους κεφάλαια, αποκλεισμένου του ειδικού δανεισμού τους για την αγορά μετοχών.
- στ) Στο μέτρο που η εισφορά 1,25% επί των χορηγήσεων της ΑΤΕ υπέρ ΟΓΑ δεν είναι δυνατό να αντικατασταθεί από άλλον τρόπο είσπραξης του αναγκαίου ασφαλιστικού πόρου, θα πρέπει να μελετηθεί, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς, σύστημα είσπραξης που να μην βλάπτει την ανταγωνιστική θέση της ΑΤΕ έναντι των άλλων τραπεζών.

2. Ειδικά μέτρα

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην εισήγηση της Επιτροπής για τα επιτόκια και τους πιστωτικούς κανόνες, ο αγροτικός τομέας παρουσιάζει ιδιαιτερότητες που καθιστούν αναγκαία τη διαφοροποίηση της γενικής στρατηγικής για τον εκσυγχρονισμό του τραπεζικού συστήματος.

Ειδικότερα προτείνονται κατά φάση τα εξής:

Φάση Α'

Να εξαιρεθούν από το ενιαίο επιτόκιο χορηγήσεων τα μακροπρόθεσμα δάνεια προς τον αγροτικό τομέα. Η διαφορά μεταξύ των πραγματικών επιτοκίων και του ενιαίου επιτοκίου να επιδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Οι βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις θα φέρουν το ενιαίο επιτόκιο χορηγήσεων.

Φάση Β'

Θα εξακολουθήσει ο διοικητικός καθορισμός του επιτοκίου μακροπρόθεσμων χορηγήσεων προς τον αγροτικό τομέα. Το επιτόκιο των βραχυπρόθεσμων χορηγήσεων θα καθορίζεται από τις συνθήκες της αγοράς.

Φάση Γ'

Βασική αρχή στη φάση αυτή αποτελεί η διαμόρφωση όλων των επιτοκίων από τις συνθήκες της αγοράς και η κατάργηση της επιδότησης επιτοκίων για όλες τις κατηγορίες χορηγήσεων.

Όμως αν η Πολιτεία κρίνει αναγκαία την επιδότηση του αγροτικού τομέα και η ΑΤΕ δεν μπορεί αυτοδύναμα να προσφέρει ευνοϊκότερους όρους στους αγρότες, θα πρέπει να συνεχιστεί ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων μακροπρόθεσμων χορηγήσεων με παράλληλη επιδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Υ. Τράπεζες
επενδύσεων

A. ΙΣΤΟΡΙΚΟ- ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.

1. Στην διάρκεια της δεκαετίας του 1960 ιδρύθηκαν στην Ελλάδα τρεις Τράπεζες Επενδύσεων με σκοπό την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών στον τομέα της μακροπρόθεσμης πίστης, την τόνωση της κεφαλαιαγοράς και τη συμβολή, με τον τρόπο αυτό, στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Ειδικότερα, καθορίστηκε ως στόχος των Τραπεζών Επενδύσεων η μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση της βιομηχανίας, των μεταλλείων και του τουρισμού. Το 1962 ιδρύθηκε η Τράπεζα Επενδύσεων ως θυγατρική της Εμπορικής Τράπεζας, με συμμετοχή και ξένων τραπεζικών οργανισμών που και σήμερα κατέχουν το 10% περίπου του μετοχικού κεφαλαίου της. Το 1963 ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΕΒΑ), ως θυγατρική της Εθνικής Τράπεζας, με συμμετοχή επίσης ξένων τραπεζών. Σήμερα η ΕΤΕΒΑ ανήκει σχεδόν εξ ολοκλήρου στην Εθνική Τράπεζα. Τέλος, το 1964, ιδρύθηκε η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΒΑ), που προήλθε από τη συγχώνευση του Οργανισμού Χρηματοδοτήσεως Οικονομικής Αναπτύξεως (ΟΧΟΑ), του Οργανισμού Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΟΒΑ) και του Οργανισμού Τουριστικής Πίστεως (ΟΤΠ). Η ΕΤΒΑ έχει ως μοναδικό μέτοχο το Ελληνικό Δημόσιο.
2. Οι τράπεζες επενδύσεων λειτουργούν, όπως και οι άλλοι πιστωτικοί οργανισμοί, μέσα στο πλαίσιο των εκτεταμένων διοικητικών ρυθμίσεων που καθορίζουν οι Νομισματικές Αρχές. Ως το 1975 είχαν ως πηγή άντλησης κεφαλαίων την Τράπεζα της Ελλάδος, τις μητρικές τους εμπορικές τράπεζες, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, καθώς και πηγές εξωτερικού. Από το 1975, με την εισαγωγή του θεσμού των ομολόγων, οι επενδυτικές τράπεζες στράφηκαν για την απόκτηση των απαραίτητων κεφαλαίων και προς το αποταμιευτικό κοινό. Ετσι, σήμερα, η ΕΤΒΑ καλύπτει με τα ομόλογα το 64% των αναγκών της σε κεφάλαια, η ΕΤΕΒΑ το 69% και η Τράπεζα Επενδύσεων το 42%. Δεδομένου, όμως, του διοικητικού καθορισμού των επιτοκίων και με στόχο την εξασφάλιση ενός ικανοποιητικού περιθωρίου για τις τράπεζες επενδύσεων, το επιτόκιο των ομολόγων επιδοτείται από το κράτος. Ετσι, ενώ από το 1975 έγιναν βήματα προς την κατεύθυνση της εξεύρεσης αυτόνομων τρόπων χρηματοδότησής τους, οι επενδυτικές τράπεζες δεν έχουν μέχρι σήμερα εξελιχθεί σε ουσιαστικά αυτοδύναμους οργανισμούς.
3. Στην προσπάθεια τους να αναπτυχθούν, οι τράπεζες επενδύσεων βρέθηκαν στην θέση ανταγωνισμού με τις εμπορικές τράπεζες, οι

οποίες, βάσει των κανονισμών των Νομισματικών Αρχών, υποχρεούνται να δεσμεύουν ένα σημαντικό ποσοστό των διαθεσίμων τους (σήμερα 15%) στην χρηματοδότηση παγίων εγκαταστάσεων.

4. Παρόλους τους περιορισμούς, οι επενδυτικές τράπεζες, στα 20 και πλέον χρόνια της λειτουργίας τους, έχουν συμβάλει θετικά τόσο στην ανάπτυξη της τραπεζικής αγοράς όσο και, γενικότερα, της οικονομίας.

Ειδικότερα:

- α) Εξειδικεύτηκαν στην μακροπρόθεσμη πίστη, με κάλυψή της κατά 30-40%, κατά μέσον όρο, στο σύνολο της οικονομίας. Η δανειοδότηση επεκτάθηκε σε όλους σχεδόν τους τομείς της μεταποίησης και, ως ένα βαθμό, τον τουρισμό και τη ναυτιλία. Ετσι προωθήθηκε η αξιοποίηση εγχωρίων πηγών πλούτου, με παράλληλη υποκατάσταση των εισαγωγών και αύξηση των εξαγωγών.
 - β) Συνέβαλαν στην ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς, τόσο με την δημιουργία εταιριών Χαρτοφυλακίου και Αμοιβαίων Κεφαλαίων, στις οποίες μεταβίβασαν ένα τμήμα μετοχών από το χαρτοφυλάκιό τους, όσο και με την δημιουργία ιδίου χαρτοφυλακίου το οποίο κάτω από ορισμένες συνθήκες θα μπορούσε να τροφοδοτήσει την κεφαλαιαγορά με νέους υγιείς τίτλους.
 - γ) Βοήθησαν στην δημιουργία ή στην ανάπτυξη επιχειρήσεων με την παροχή μετοχικού κεφαλαίου. Με τον τρόπο αυτό οι επενδυτικές τράπεζες συνέβαλαν στην ανάπτυξη των επενδύσεων, όχι μόνο με την προσφορά κεφαλαίων, αλλά και με συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρείχαν με τη συμμετοχή εκπροσώπων τους στα Διοικητικά Συμβούλια των εταιριών αυτών.
 - δ) Καθιέρωσαν την επιστημονική μεθοδολογία στην αξιολόγηση των επενδύσεων. Ταυτόχρονα επιδόθηκαν και στην συστηματική μελέτη των δυνατοτήτων ανάπτυξης διαφόρων κλάδων της ελληνικής οικονομίας.
5. Η Επιτροπή κρίνει ότι οι τράπεζες επενδύσεων επιβάλλεται να εξακολουθήσουν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στην εθνική οικονομία. Η συμβολή τους στους τομείς που αναφέρθηκαν παραπάνω εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, ιδιαίτερα μάλιστα σήμερα που η οικονομία μας βρίσκεται στην απαρχή μιας νέας προσπάθειας για την προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων.
6. Στα πλαίσια όμως ενός σύγχρονου τραπεζικού συστήματος, όπου τα επιτόκια θα διαμορφώνονται από τις δυνάμεις της αγοράς, με την συνακόλουθη κατάργηση της επιδότησης των ομολόγων, οι τράπεζες επενδύσεων θα είναι υποχρεωμένες να διαμορφώνουν

μόνες τους το περιθώριό τους. Για να μπορούν επομένως να παίξουν ενισχυμένο ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας, θα πρέπει να αφεθούν ελεύθερες, έτσι ώστε να καταστούν αυτοδύναμοι οργανισμοί που θα καλύπτουν το διαχειριστικό τους κόστος, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ικανοποιητικό περιθώριο κέρδους. Για να υλοποιηθεί ο στόχος αυτός, προτείνουμε τα ακόλουθα:

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Καταρχήν θα πρέπει οι τράπεζες επενδύσεων να εξακολουθήσουν να ασκούν τις παραδοσιακές τους εργασίες, δηλ. την μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων.

Κυρίως όμως, υπάρχει η ανάγκη εξειδίκευσής τους στην παροχή υψηλής ποιότητας χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, παρόμοιων μ' αυτές που προσφέρουν οι σύγχρονες επενδυτικές τράπεζες. Η κάλυψη του τομέα αυτού από τις ελληνικές τράπεζες αποτελεί αναγκαιότητα για την ελληνική οικονομία. Τέτοιου είδους υπηρεσίες είναι οι εξής:

- α) Η οργάνωση και η συμμετοχή στη χορήγηση μεγάλων κοινοπρακτικών δανείων.
- β) Η ανάληψη της διάθεσης νέων εκδόσεων χρεογράφων (μετοχών ή ομολογιών) με την υποχρέωση αγοράς οποιουδήποτε αδιάθετου μέρους αυτών (underwriting).
- γ) Η ανάληψη προγραμμάτων εξυγίανσης και ανασυγκρότησης επιχειρηματικών μονάδων μέσω συγχωνεύσεων, εξαγορών ή άλλων μεθόδων.

Λαμβάνοντας υπόψη το παραπάνω πλαίσιο, προτείνουμε συγκεκριμένα τα εξής:

- 1. Οσον αφορά στην άντληση κεφαλαίων, να συνεχίσουν την έκδοση ομολόγων και την εισαγωγή κεφαλαίων από το εξωτερικό. Ταυτόχρονα όμως θα πρέπει να επιτραπεί να δέχονται προθεσμιακές καταθέσεις και να δανείζονται απευθείας από ασφαλιστικές εταιρίες και ασφαλιστικά ταμεία.
- 2. Ως προς την χορήγηση δανείων, να χορηγούν και δάνεια για κεφάλαια κινήσεως μονιμότερου χαρακτήρα και να ασκούν τραπεζικές διαμεσολαβητικές δραστηριότητες (π.χ. πιστώσεις για εισαγωγή εξοπλισμού). Αυτό δεν έχει στόχο την μετατροπή των τραπεζών επενδύσεων σε εμπορικές τράπεζες, αλλά τη δυνατότητα παροχής ενός πλήρους φάσματος υπηρεσιών προς τους επενδυτές πελάτες τους.
- 3. Να επιτραπεί να ασκούν τη μακροπρόθεσμη πίστη σε όλους τους τομείς της οικονομίας (βιομηχανία, τουρισμό, ναυτιλία, μεταφο-

- ρες, αλλά και εμπόριο, ακίνητα, υπηρεσίες, κλπ).
4. Να μετέχουν στην χορήγηση κοινοπρακτικών δανείων μαζί με άλλες Τράπεζες και να αναλαμβάνουν ηγετικό ρόλο για την σύναψή τους.
 5. Να αγοράζουν μετοχές υφισταμένων επιχειρήσεων και ολόκληρες μονάδες με στόχο την επιδίωξη συγχωνεύσεων μεταξύ επιχειρήσεων (takeovers και mergers) και την ανάπτυξη δευτερογενούς αγοράς μετοχών.
 6. Σε σχέση και με το σημείο 5, να παίρνουν πρωτοβουλίες για την εξυγίανση επιχειρήσεων που κινδυνεύουν να κλείσουν.
 7. Να ιδρύουν θυγατρικές εταιρίες που το αντικείμενό τους θα συναρτάται με τον χρηματοπιστωτικό τομέα της οικονομίας.
 8. Να είναι ελεύθερη η συμμετοχή τους στην διατραπεζική αγορά χρήματος, στην χρηματαγορά και στην κεφαλαιαγορά.
 9. Να αναλαμβάνουν την διάθεση νέων εκδόσεων μετοχών και ομολογιακών δανείων (underwriting).
 10. Όσον αφορά στην ΕΤΒΑ, η οποία πέρα από τις καθαρά τραπεζικές εργασίες ενεργεί και ως φορέας υλοποίησης της κρατικής επενδυτικής και βιομηχανικής πολιτικής, δραστηριότητες που ασκούνται παράλληλα από τον Οργανισμό Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων και την ΕΛΕΒΜΕ, η Επιτροπή προτείνει όλες οι παρόμοιες δραστηριότητες να αναληφθούν από ενιαίο φορέα που δεν θα ασκεί τραπεζικές δραστηριότητες. Έτσι, η ΕΤΒΑ θα περιοριστεί σε τραπεζικές εργασίες, όπως και οι άλλες επενδυτικές τράπεζες.
 11. Τέλος θα πρέπει να καταργηθούν οι επιβαρύνσεις που δυσχεραίνουν την εκχώρηση δανείων και γενικά να διαμορφωθεί κατάλληλο φορολογικό πλαίσιο για την διευκόλυνση της λειτουργίας των επενδυτικών τραπεζών.

Είναι φανερό ότι οι παραπάνω προτάσεις δεν μπορούν να υλοποιηθούν όλες άμεσα. Κατά συνέπεια, η προσαρμογή των τραπεζών επενδύσεων στο αναμορφωμένο τραπεζικό σύστημα θα είναι σταδιακή. Γι αυτό φρονούμε, ότι η κατάργηση της επιδότησης των ομολόγων θα πρέπει να είναι και αυτή σταδιακή, όπως άλλωστε αναφέρθηκε και στο πρώτο μέρος της Εισήγησης της Επιτροπής «Επιτόκια και Πιστωτικοί Κανόνες».

VI. Κεφαλαιαγορά

A. ΓΕΝΙΚΑ

Στις αναπτυγμένες οικονομίες, η κεφαλαιαγορά αποτελεί το βασικό μηχανισμό άντλησης και κατανομής των μακροπροθέσμων πιστωτικών τους πόρων. Ο μηχανισμός αυτός λειτουργεί σε δύο επίπεδα:

- στο επίπεδο της πρωτογενούς αγοράς, όπου οι οικονομικές μονάδες επιδιώκουν τη χρηματοδότηση των επενδυτικών τους προγραμμάτων με τη διάθεση χρεωγράφων στο κοινό.
- στο επίπεδο της δευτερογενούς αγοράς, όπου επιτελείται συνεχής ανακατανομή των τίτλων που βρίσκονται σε κυκλοφορία.

Οι εξελίξεις στα δύο αυτά επίπεδα βρίσκονται σε άμεση εξάρτηση μεταξύ τους. Ετσι, η ομαλή λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της πρωτογενούς προσφοράς χρεωγράφων. Αντίστροφα, η προσφυγή των επιχειρήσεων στην πρωτογενή αγορά για άντληση κεφαλαίων, τροφοδοτεί και τη δευτερογενή αγορά με εμπορεύσιμους τίτλους.

Η λειτουργία της κεφαλαιαγοράς – όπως και κάθε πιστωτικής αγοράς – στηρίζεται στη συμμετοχή τριών ομάδων–φορέων, που απαρτίζουν αντίστοιχα την πλευρά της ζήτησης, την πλευρά της προσφοράς και το σύνολο των εξειδικευμένων οργανισμών που μεσολαβούν για την επίτευξη της ισορροπίας στην αγορά. Οι ενδιάμεσοι αυτοί οργανισμοί μπορεί να είναι πιστωτικά ιδρύματα (εμπορικές τράπεζες, τράπεζες επενδύσεων, αμοιβαία κεφάλαια), καθώς και χρηματιστηριακά γραφεία και επαγγελματίες που ενεργούν στα πλαίσια των μηχανισμών ενός χρηματιστηρίου αξιών.

Σημαντικό ρόλο στις χρηματιστηριακές εξελίξεις διαδραματίζουν και οι θεσμικοί επενδυτές που περιλαμβάνουν, εκτός από τα παραπάνω πιστωτικά ιδρύματα, τις ασφαλιστικές εταιρίες και τα ασφαλισικά ταμεία. Η συμμετοχή των θεσμικών επενδυτών στην κεφαλαιαγορά ασκεί σταθεροποιητική επίδραση στις διακυμάνσεις των τιμών των σχετικών αξιών, δεδομένου ότι η επενδυτική τους πολιτική υπαγορεύεται κατά κανόνα από την ανάγκη εξασφάλισης, σε μακροχρόνια βάση, σταθερής και ικανοποιητικής απόδοσης και δεν αποβλέπει στην κερδοσκοπική εκμετάλλευση βραχυχρόνιων μεταβολών της αξίας του χαρτοφυλακίου τους.

Β. Η ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η έλλειψη αναπτυγμένης κεφαλαιαγοράς και η συνακόλουθη συγκέντρωση του κύριου όγκου των αποταμιευτικών διαθεσίμων στις εμπορικές τράπεζες με τη μορφή των καταθέσεων, αποτελεί το βασικό χαρακτηριστικό του ελληνικού πιστωτικού συστήματος. Το μέγεθος της πρωτογενούς αγοράς περιορίζεται σήμερα ουσιαστικά στις εκδόσεις τραπεζικών ομολόγων και εντόκων γραμματίων του δημοσίου (που είναι ακόμη περιορισμένης απορροφητικότητας), ενώ απουσιάζουν οι εκδόσεις επιχειρηματικών χρεωγράφων και μεσο-μακροπροθέσμων κρατικών ομολογιών. Η κατάσταση της πρωτογενούς αγοράς έχει προσδιορίσει σε σημαντικό βαθμό και το επίπεδο ανάπτυξης της δευτερογενούς. Επιπρόσθετα, το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης της δευτερογενούς αγοράς συναρτάται και με τις αδυναμίες στη λειτουργία και οργάνωση του Χρηματιστηρίου Αθηνών, καθώς και με το ανεπαρκές σύστημα εποπτείας των ενδιάμεσων φορέων και των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στην χρηματιστηριακή αγορά.

Τα αίτια της παραπάνω κατάστασης μπορεί να αποδοθούν στους εξής παράγοντες:

1. Στον διοικητικό καθορισμό των επιτοκίων και μάλιστα σε επίπεδα χαμηλότερα από τον ρυθμό του πληθωρισμού. Η πολιτική φθηνού χρήματος επέδρασε ως αντικίνητρο για την προσφυγή των δανειζομένων στην κεφαλαιαγορά προς κάλυψη των πιστωτικών τους αναγκών.
2. Στην κλειστή οικογενειακή μορφή των επιχειρήσεων, σε συνδυασμό με το μικρό μέγεθός τους και την έλλειψη διαχωρισμού, για τις περισσότερες απ' αυτές, μεταξύ ιδιοκτησίας και διοίκησης.

Από την άλλη πλευρά, η έλλειψη αναπτυγμένης κεφαλαιαγοράς έχει συντελέσει σε ορισμένες διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, όπως:

1. Στον υψηλό βαθμό δανειακής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων. Η υψηλή αυτή δανειακή επιβάρυνση των επιχειρήσεων τις καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτες στις κυκλικές διακυμάνσεις της οικονομίας και στην πίεση του διεθνούς ανταγωνισμού.
2. Στην έλλειψη αυτοδύναμης διαμόρφωσης της αποδοτικότητας των τραπεζών. Η ανυπαρξία κεφαλαιαγοράς, σε συνδυασμό με την ανάγκη διατήρησης της ροής των αποταμιευτικών πόρων στο τραπεζικό σύστημα έχουν συντελέσει στη διεύρυνση των αποκλίσεων μεταξύ του συνολικού κόστους προσέλκυσης κεφαλαίων για

τις τράπεζες και της συνολικής απόδοσης του καρτοφυλακίου χορηγήσεών τους. Αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών είναι η ενίσχυση του παρεμβατικού ρόλου των νομισματικών αρχών στη στήριξη των αποτελεσμάτων των τραπεζών και των ειδικών πιστωτικών οργανισμών.

3. Στην διαρροή πόρων. Η απουσία ενός υγιούς και δυναμικού μηχανισμού χρηματοδότησης της επενδυτικής δραστηριότητας συντελεί σε κάποιο βαθμό στη διαρροή πιστωτικών πόρων σε μη παραγωγικές δραστηριότητες.

Γ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Επιτροπή κρίνει ότι η στρατηγική για την ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς, ως κύριου αναπτυξιακού μηχανισμού, συναρτάται με την άρση του σημερινού συστήματος εξωγενούς καθορισμού των επιτοκίων και την τόνωση της προσφοράς τίτλων. Παράλληλα, επιβάλλεται να επιδιωχθεί και η ισόρροπη ενίσχυση της ζήτησης, καθώς και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών στο Χρηματιστήριο, με την αναδιάρθρωση του σχετικού θεσμικού πλαισίου και την αυστηρή εποπτεία της λειτουργίας του. Σε πρώτη φάση εφικτή είναι κυρίως η ανάπτυξη της χρηματαγοράς που μπορεί να γίνει με γρήγορο ρυθμό.

Πρέπει όμως να τονισθεί και πάλι ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την ελεύθερη διαμόρφωση των επιτοκίων, αλλά και για την ανάπτυξη των αγορών χρήματος και κεφαλαίου γενικότερα, είναι η σταθεροποίηση της οικονομίας σε χαμηλότερα επίπεδα πληθωρισμού, χρηματοδοτικού ελλείμματος του δημόσιου τομέα και ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών. Η Επιτροπή θεωρεί πως η σταδιακή πλήρωση της προϋπόθεσης αυτής θα επιτρέψει και την ανάλογη λήψη μέτρων για την ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς.

Τα προτεινόμενα από την Επιτροπή μέτρα αναφέρονται σε τρεις τομείς: (1) στην προσφορά τίτλων, (2) στη ζήτηση και (3) στην οργάνωση της αγοράς.

1. Μέτρα για την ενίσχυση της προσφοράς.

- α) *Δανεισμός του Δημοσίου.* Όπως αναφέρθηκε και στην εισήγηση για τα Επιτόκια και τους Πιστωτικούς Κανόνες, επιβάλλεται να διερευνηθεί η κάλυψη των δανειακών αναγκών του δημοσίου και των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών με απευθείας προσφυγή στην κεφαλαιαγορά. Η αύξηση της προσφοράς κρατικών

ομολόγων, κυρίως μέσης και μακράς διάρκειας (3 έως 15 ετών), θα εμπλουτίσει την αγορά με χρεώγραφα μεγάλης ασφάλειας, ενώ παράλληλα θα ενισχύσει και την δευτερογενή αγορά.

- β) *Εμπορικά γραμμάτια*. Προτείνεται η θεσμοθέτηση της έκδοσης τίτλων για τη χρηματοδότηση βραχυπροθέσμων αναγκών των επιχειρήσεων (commercial paper). Η έκδοση των τίτλων αυτών μπορεί να βασίζεται και στην πιστωτική υποστήριξη των τραπεζών, οι οποίες θα παρέχουν τις σχετικές εγγυήσεις αντί εύλογης αμοιβής.
- γ) *Πιστοποιητικά καταθέσεων*. Προτείνεται η εισαγωγή του θεσμού των διαπραγματεύσιμων πιστοποιητικών καταθέσεων (certificates of deposit), που θα αντικαταστήσουν ένα μέρος των προθεσμιακών τίτλων των τραπεζών.
- δ) *Προώθηση της έκδοσης επιχειρηματικών ομολογιακών δανείων*. Προτείνεται να επιδιωχθεί η προώθηση της έκδοσης μακροπροθέσμων επιχειρηματικών ομολογιακών δανείων, με ανάληψη των εκδόσεων από τράπεζα (underwriting). Η μεσολάβηση των τραπεζών στην έκδοση επιχειρηματικών ομολογιακών δανείων θα συμβάλει στην αναβάθμιση της αξιοπιστίας τέτοιων τίτλων για το επενδυτικό κοινό, με θετικό αντίκτυπο στην τόνωση της σχετικής ζήτησης.
- ε) *Έκδοση τραπεζικών μακροπροθέσμων τίτλων*. Οι εμπορικές τράπεζες επιβάλλεται να αποκαταστήσουν υγιέστερες σχέσεις αναφορικά με την διάρθρωση του παθητικού τους, σε σύγκριση με την αντίστοιχη του χαρτοφυλακίου κορηγήσεών τους. Για το σκοπό αυτό προτείνεται η χρηματοδότηση των μακροπροθέσμων δανείων τους με την έκδοση ανάλογης διάρκειας ομολόγων. Ο θεσμός των μεσο-μακροπρόθεσμων τραπεζικών ομολόγων επιβάλλεται να αναπτυχθεί ιδιαίτερα από τις επενδυτικές και κτηματικές τράπεζες, που έχουν ανάγκες αποκλειστικά μακροπροθέσμων κεφαλαίων. Παράλληλα με την έκδοση ομολόγων, τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει, εφόσον οι συνθήκες το επιτρέψουν, να διαθέτουν στο Χρηματιστήριο τις μετοχές εταιριών του χαρτοφυλακίου συμμετοχών τους, διευρύνοντας με τον τρόπο αυτόν και την προσφορά μετοχικών τίτλων.

Θετικά αποτελέσματα θα είχε στην ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς και η έκδοση μετοχών από τις ίδιες τις τράπεζες. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή απορρόφηση της προσφοράς τραπεζικών μετοχών είναι η ανάκαμψη της αποδοτικότητας των τραπεζών και η εξυγίανση του χαρτοφυλακίου κορηγήσεών τους.

2. Μέτρα για την ενίσχυση της ζήτησης.

- α) *Φορολογική πολιτική*. Επιβάλλεται ενιαία και ισοδύναμη φορολογική μεταχείριση του εισοδήματος που προέρχεται τόσο από

τόκους καταθέσεων όσο και από τις αποδόσεις ομολογιακών δανείων και άλλων δανειακών τίτλων.

- β) *Ενεργοποίηση θεσμικών επενδυτών.* Θα πρέπει να επιτραπεί στις ασφαλιστικές εταιρίες και τα ασφαλιστικά ταμεία να επενδύουν ελεύθερα μέρος των διαθεσίμων τους σε τίτλους της κεφαλαιαγοράς, εφόσον εξασφαλισθούν οι συνθήκες που θα τους επιτρέπουν να παίρνουν ορθές επενδυτικές αποφάσεις. Επίσης, θα πρέπει να υπογραμμισθεί και ο σημαντικός ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν τα αμοιβαία κεφάλαια για την ενίσχυση της ζήτησης τίτλων.
- γ) *Προσέλκυση ξένων επενδυτών.* Η εισαγωγή κεφαλαίων από το εξωτερικό για επενδύσεις σε τίτλους της ελληνικής κεφαλαιαγοράς, με τη μεσολάβηση των αμοιβαίων κεφαλαίων και άλλων επενδυτικών οργανισμών, θα μπορούσε να αποτελέσει αξιόλογο προωθητικό παράγοντα της ζήτησης. Οι συναλλαγές αυτές θα πρέπει να βρίσκονται κάτω από την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Η επεξεργασία μιας ολοκληρωμένης πολιτικής στον τομέα αυτό οφείλει να λάβει υπόψη της και τις επιπτώσεις στην αγορά από την κίνηση κεφαλαίων με σκοπό την απόκτηση ελληνικών τίτλων από κατοίκους της ΕΟΚ και αντίστροφα. Η πρώτη κατηγορία κινήσεως κεφαλαίων, ειδικά για την πραγματοποίηση άμεσων επενδύσεων, έχει πρόσφατα απελευθερωθεί. Η εξέταση του σχετικού καθεστώτος που επικρατεί στις χώρες της ΕΟΚ και ο τρόπος αντιμετώπισης από τις χώρες αυτές των προβλημάτων που τυχόν έχουν προκύψει, προτείνεται να αποτελέσει αντικείμενο ξεχωριστής μελέτης.

3. Μέτρα αναφορικά με την οργάνωση της χρηματιστηριακής αγοράς

- α) *Μέλη του Χρηματιστηρίου Αθηνών.* Κρίνεται σκόπιμη η διεύρυνση του αριθμού των χρηματιστηριακών μελών με τη χορήγηση άδειας για θέση στο Χρηματιστήριο όχι μόνο σε φυσικά αλλά και σε νομικά πρόσωπα, όπως χρηματιστηριακές εταιρίες στις οποίες θα μπορούν να μετέχουν εμπορικές και επενδυτικές τράπεζες και εταιρίες επενδύσεων και εταιρίες διαχειρίσεως αμοιβαίων κεφαλαίων. Οι οργανισμοί αυτοί θα διορίζουν τους αντιπροσώπους τους στο Χρηματιστήριο για τη διεκπεραίωση των σχετικών συναλλαγών. Με τις προτεινόμενες μεταβολές τα μέλη στο Χρηματιστήριο θα είναι:
- οι χρηματομεσίτες (brokers), οι οποίοι θα εισπράττουν προμήθεια για την εκτέλεση των εντολών της πελατείας τους,
 - οι χρηματιστές για ίδιο λογαριασμό (dealers), οι οποίοι θα διακρατούν ένα χαρτοφυλάκιο τίτλων προκειμένου να ικανοποιήσουν τη ζήτηση και προσφορά τίτλων από τους χρηματομεσίτες.

β) *Αμοιβές χρηματιστών.* Το ποσοστό προμήθειας των χρηματομεσιτών θα πρέπει να είναι ενιαίο και να κλιμακώνεται ανάλογα με την αξία των συναλλαγών. Τα έσοδα των χρηματιστών για ίδιο λογαριασμό θα προέρχονται από το περιθώριο μεταξύ τιμής αγοράς και τιμής πώλησης του χαρτοφυλακίου τους. Η επιβολή έμμεσης φορολογίας στον κύκλο των χρηματιστηριακών εργασιών θα πρέπει να διασφαλίζει την ουδετερότητα της φορολογικής πολιτικής έναντι των διαφόρων εναλλακτικών επενδυτικών δυνατοτήτων του κοινού.

γ) *Αριθμός χρηματιστηρίων.* Η άνοδος των αγροτικών εισοδημάτων και η συνακόλουθη ζήτηση ευκαιριών τοποθέτησης των σχετικών αποταμιευτικών διαθεσίμων, συνηγορεί για την ανάγκη διασύνδεσης του πληθυσμού της Περιφέρειας με την κεφαλαιαγορά. Στο πλαίσιο αυτό επιβάλλεται να μελετηθεί η ίδρυση ενός νέου χρηματιστηρίου στη Θεσσαλονίκη και, αργότερα, σε άλλες περιφέρειες της Χώρας. Παράλληλα, θα πρέπει να προωθηθεί το σχέδιο ίδρυσης ημιεπίσημης αγοράς στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

δ) *Λειτουργία του χρηματιστηρίου.* Η λειτουργική αναδιάρθρωση και ο ηλεκτρονικός εκσυγχρονισμός του χρηματιστηρίου αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για την ομαλή λειτουργία του όλου μηχανισμού της κεφαλαιαγοράς.

ε) *Εποπεία της χρηματιστηριακής αγοράς.* Να θεσμοθετηθεί νέο σύστημα εποπείας της κεφαλαιαγοράς από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με στόχο την προστασία του επενδυτικού κοινού από κερδοσκοπικές ενέργειες, αθέμιτες συναλλαγές, κλπ., καθώς και τον έλεγχο της αξιοπιστίας των μελών του χρηματιστηρίου και των εισηγμένων εταιριών.

Παράλληλα, θα πρέπει να προωθηθεί η εναρμόνιση των σχετικών κανόνων ελέγχου με τις οδηγίες της ΕΟΚ, για τους όρους εισαγωγής κινητών αξιών και πληροφόρησης των επενδυτών, καθώς και η αξιοποίηση της εμπειρίας άλλων χωρών, όσο αφορά στην αποτροπή αθέμιτων συναλλαγών σε βάρος των συμφερόντων του κοινού.

Τέλος, η Επιτροπή κρίνει ότι η συνολική εποπεία του Χρηματιστηρίου πρέπει να επανέλθει στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

Παραρτήματα κεφαλαίου III

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Οι προτεινόμενες να καθιερωθούν οικονομικές καταστάσεις είναι οι εξής:

1. Ανάλυση Αποτελεσμάτων Χρήσης
2. Κατάσταση Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια
3. Ισολογισμός
4. Κατάσταση Μεταβολών Οικονομικής Θέσης
5. Κατάσταση Οικονομικών Στοιχείων Προσαρμοσμένων στον Δείκτη Γενικού Πληθωρισμού
6. Ενοποιημένος Ισολογισμός και Ανάλυση Αποτελεσμάτων
 - α. Ενοποιημένος Ισολογισμός και Ανάλυση Αποτελεσμάτων Τραπεζικών και σχετικών δραστηριοτήτων
 - β. Ενοποιημένος Ισολογισμός και Ανάλυση Αποτελεσμάτων Ασφαλιστικών δραστηριοτήτων
 - γ. Ενοποιημένος Ισολογισμός και Ανάλυση Αποτελεσμάτων Βιομηχανικών δραστηριοτήτων.

Από τις προαναφερθείσες καταστάσεις, οι Καταστάσεις 1 έως 4 και η 6 θεωρούνται οι βασικές Δημοσιευόμενες Οικονομικές Καταστάσεις και η διαδοχική σειρά συντάξεως των Καταστάσεων αυτών ακολουθεί την σειρά αναγραφής τους όπως παραπάνω. Ειδικά για τρεις πρώτες Οικονομικές Καταστάσεις (Ανάλυση Αποτελεσμάτων Χρήσεως, Κατάσταση Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια και Ισολογισμός) η σειρά συντάξεως τους κανονίζεται από το εξής σκεπτικό:

- Για να καταρτισθεί ο Ισολογισμός χρειάζεται προηγουμένως η κατάρτιση της Καταστάσεως των Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια για την εξεύρεση των νέων μεγεθών στις διάφορες κατηγορίες των Ιδίων Κεφαλαίων.
- Για να καταρτισθεί όμως η Κατάσταση Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια χρειάζεται προηγουμένως ο καθορισμός των καθαρών κερδών/ζημιών ο οποίος γίνεται στην Ανάλυση Αποτελεσμάτων Χρήσεως.

Οι προαναφερθείσες Δημοσιευόμενες Οικονομικές Καταστάσεις συνοδεύονται στην ετήσια Εκθεση του Προέδρου του ΔΣ της Τράπεζας από δύο ξεχωριστά Προσάρτηματα Σημειώσεων, τα οποία περιλαμβάνουν χρήσιμες επεξηγήσεις για την ορθή ερμηνεία τους.

Το πρώτο αναφέρεται στην ακολουθούμενη Λογιστική Πολιτική (Statement of Accounting Policies).

Στο προσάρτημα αυτό γνωστοποιούνται οι κανόνες που ακολουθεί η τράπεζα, σε πάγια βάση, όσον αφορά την λογιστική απεικόνιση των χρηματοοικονομικών της μεγεθών.

Στο δεύτερο προσάρτημα που έχει τον τίτλο: Σημειώσεις επί των Οικονομικών Καταστάσεων (Notes to financial statements) γίνεται μια πιο

λεπτομερής παρουσίαση ορισμένων στοιχείων των Δημοσιευόμενων Οικονομικών Καταστάσεων.

Παραδείγματα των δύο προαναφερθέντων Προσαρτημάτων έχουν συμπεριληφθεί στο τέλος του παρόντος Παραρτήματος.

1. Ανάλυση Αποτελεσμάτων Χρήσεως (statement of income)

Αν και είναι σημαντικό να είναι γνωστό το ποσό των καθαρών κερδών (ζημιών), εξ ίσου σημαντική είναι η πληροφόρηση για τον τρόπο δημιουργίας αυτών των καθαρών κερδών (ζημιών). Για το σκοπό αυτό συντάσσεται η Ανάλυση Αποτελεσμάτων Χρήσεως όπου τα καθαρά κέρδη (ή καθαρές ζημιές) εμφανίζονται σαν αποτέλεσμα των διαφόρων εσόδων/εξόδων σε μια δεδομένη χρονική περίοδο.

Για λόγους μεγαλύτερης λειτουργικότητας, το περιεχόμενο της Ανάλυσης Αποτελεσμάτων Χρήσεως προτείνεται να παρουσιάζεται με την εξής σειρά:

- α. Πιστωτικοί τόκοι / Χρεωστικοί τόκοι
- β. Μείον προβλέψεις για επισφαλείς χορηγήσεις
- γ. Άλλα λειτουργικά Εσοδα / Εξοδα
- δ. Καθαρά Κέρδη

Τέλος θα πρέπει να τονιστεί η σχέση μεταξύ της Αναλύσεως Αποτελεσμάτων Χρήσεως, της Καταστάσεως Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια του Ισολογισμού και της Καταστάσεως Μεταβολών Οικονομικής Θέσης. Κοινό σημείο επαφής και των τεσσάρων καταστάσεων είναι τα καθαρά κέρδη.

Υπόδειγμα

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ
(STATEMENT OF INCOME)

ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ

Τόκοι και Προμήθειες από δάνεια δραχμών

Τόκοι και Προμήθειες από δάνεια συναλλάγματος

Τόκοι από καταθέσεις σε άλλες τράπεζες σε δραχμές

Τόκοι από καταθέσεις σε άλλες τράπεζες σε συνάλλαγμα

Τόκοι από τη διάθεση σε άλλες τράπεζες πιστωτικών υπολοίπων στην Τ.Ε.

Τόκοι και μερίσματα από επενδύσεις χρεωγράφων σε δραχμές

Τόκοι και μερίσματα από επενδύσεις χρεωγράφων σε συνάλλαγμα

Τόκοι από άλλες πηγές

ΕΞΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ

Τόκοι καταθέσεων δραχμών

Τόκοι καταθέσεων συναλλάγματος

Τόκοι από βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις σε δραχμές
Τόκοι από βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις σε συνάλλαγμα
Τόκοι από μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις σε δραχμές
Τόκοι από μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις σε συνάλλαγμα

ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ

Πρόβλεψη για ενδεχόμενες ζημιές από επισφαλείς χορηγήσεις
δραχμών.
Πρόβλεψη για ενδεχόμενες ζημιές από επισφαλείς χορηγήσεις συναλ-
λάγματος.

ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΓΙΑ ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

ΑΜΟΙΒΕΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΣΟΔΑ
Αμοιβές και Προμήθειες
Εσοδα από αγοραπωλησίες συναλλάγματος
Εσοδα από άλλες αγοραπωλησίες
Εσοδα από διαχείριση επενδυτικού χαρτοφυλακίου τρίτων
Αλλα Εσοδα

ΑΛΛΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ

Μισθοί
Λοιπές εργοδοτικές εισφορές/παροχές
Εξοδα λειτουργίας εγκαταστάσεων
Εξοδα επιπλώσεων και εξοπλισμού
Αλλα έξοδα

ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ

ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ ΜΕΡΙΣΜΑ ΑΝΑ ΚΟΙΝΗ ΜΕΤΟΧΗ

2. Κατάσταση Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια (statement of changes in stockholders' equity)

Στην κατάσταση αυτή παρουσιάζονται οι μεταβολές που έγιναν στα Ιδια
Κεφάλαια μέσα στην συγκεκριμένη χρονική περίοδο αναλυτικά κατά
κατηγορία λογαριασμών Ιδίων Κεφαλαίων.

Η κατάσταση αυτή λειτουργεί σαν συνδετικός κρίκος μεταξύ των Αποτε-
λεσμάτων Χρήσεως και του Ισολογισμού ως εξής: τα καθαρά κέρδη (ή η

καθαρή ζημία) στα Αποτελέσματα Χρήσεως μιας συγκεκριμένης περιόδου αποτελούν στοιχείο εισροής στην Κατάσταση Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια, ενώ τα εις μεταφορά υπόλοιπα των λ/σμών των Ιδίων Κεφαλαίων της καταστάσεως αυτής είναι στοιχεία εισροής στον Ισολογισμό.

Στο Παράδειγμα που ακολουθεί παρουσιάζεται ένας ενδεικτικός τύπος Καταστάσεως Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια.

Αξία προσοχής είναι:

- Η συσχέπιση μεταξύ του Ισολογισμού και της Καταστάσεως Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια όσο αφορά το συνολικό υπόλοιπο Ιδίων Κεφαλαίων της 31ης Δεκεμβρίου αλλά και των επί μέρους υπολοίπων της ίδιας ημερομηνίας.
- Η συσχέπιση μεταξύ της Αναλύσεως Αποτελεσμάτων Χρήσεως και της Καταστάσεως Μεταβολών στα Ιδια Κεφάλαια όσον αφορά τα Καθαρά Κέρδη.

Υπόδειγμα

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (STATEMENT OF CHANGES IN STOCKHOLDERS' EQUITY)

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ

Υπόλοιπο στην αρχή του χρόνου

Εκδοση μετοχών

Εξαγορά και απόσυρση μετοχών

Υπόλοιπο στο τέλος του χρόνου

ΚΟΙΝΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ

Υπόλοιπο στην αρχή του χρόνου

Εκδοση μετοχών

Εξαγορά και απόσυρση μετοχών

Υπόλοιπο στο τέλος του χρόνου

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ

Υπόλοιπο στην αρχή του χρόνου

Διάφορες αυξήσεις (+)

Διάφορες μειώσεις (-)

Υπόλοιπο στο τέλος του χρόνου

ΜΗ ΔΙΑΝΕΜΗΘΕΝΤΑ ΚΕΡΔΗ

Υπόλοιπο στην αρχή του χρόνου

Καθαρά κέρδη χρήσης

Μείον Μερίσματα πληρωτέα

Υπόλοιπο στο τέλος του χρόνου

ΕΞΑΓΟΡΑΣΘΕΙΣΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΥΡΘΕΙΣΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ

Υπόλοιπο στην αρχή του χρόνου

Διάφορες αυξήσεις (+)

Διάφορες μειώσεις (-)

Υπόλοιπο στο τέλος του χρόνου

ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Υπόλοιπο στην αρχή του χρόνου

Καθαρές Μεταβολές στη διάρκεια του χρόνου

Υπόλοιπο στο τέλος του χρόνου

3. Ισολογισμός (balance sheet)

Ενας ισολογισμός πρέπει ως γνωστό να είναι σαφής, ειλικρινής και απλός. Γι' αυτούς τους λόγους λοιπόν ο ισολογισμός πρέπει να μας δίνει όσο το δυνατό περισσότερες πληροφορίες για ομοειδείς κατηγορίες στοιχείων. Απαραίτητη, όμως, προϋπόθεση της σωστής πληροφόρησης είναι η σωστή ομαδοποίηση των διαφόρων στοιχείων του Ενεργητικού και του Παθητικού. Στο ενδεικτικό υπόδειγμα του Ισολογισμού που παρουσιάζεται στο παρόν Παράρτημα επιχειρείται μια τυπική ομαδοποίηση στοιχείων καθιερώνοντας ταυτόχρονα και μια υποδειγματική δομή ισολογισμού, με την επιφύλαξη για τυχόν αναγκαίες τροποποιήσεις για σκοπούς συμμόρφωσης προς τις διαφορές νομικές υποχρεώσεις των τραπεζών, καθώς και τις τελικές θέσεις που θα προκύψουν από τη κατάρτιση του ενιαίου Λογιστικού Σχεδίου. Από την προτεινόμενη αυτή δομή ισολογισμού αξίζουν να σημειωθούν τα παρακάτω:

- Η ξεχωριστή εμφάνιση στο Ενεργητικό της διάθεσης σε άλλες τράπεζες πιστωτικών υπολοίπων του τρεχούμενου λ/σμού στην Τ.Ε. (διατραπεζική αγορά Δρχ.) καθώς επίσης και η ξεχωριστή εμφάνιση στο Παθητικό της διάθεσης στην τράπεζα από άλλες τράπεζες Πιστωτικών Υπολοίπων των λογαριασμών τους στην Τ.Ε. Πρόκειται για πληροφορία που αφορά δραστηριότητα σημαντικού μεγέθους και η οποία σε συνδυασμό με τον λογαριασμό «Ταμείο και τράπεζες» για τις δεσμεύσεις, βοηθά μεταξύ άλλων στην καλύτερη αξιολόγηση της αποδοτικής διαχείρισης της ρευστότητας μιας τράπεζας. Η σημαντική αυτή πληροφορία δεν εμφανίζεται τώρα χωριστά στους ισολογισμούς των ελληνικών τραπεζών, με αποτέλεσμα την μειωμένη δυνατότητα της σωστής αξιολογήσεως της διαχειρίσεως των διαθεσίμων τους.
- Η γενική διάκριση των τοποθετήσεων και καταθέσεων σε τοκοφόρες και μη για λόγους καλύτερης αξιολογήσεως των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων στην διαμόρφωση του καθαρού αποτελέσματος.
- Η εμφάνιση της προβλέψεως για ενδεχόμενες ζημιές από επισφαλείς χορηγήσεις σαν μείωση των χορηγήσεων.

Περισσότερες ερμηνευτικές επεξηγήσεις θα υπάρχουν σε χωριστό μνημόνιο, με αναλυτικό σχολιασμό των οικονομικών δραστηριοτήτων της τράπεζας, που θα συμπεριλαμβάνεται στην ετήσια Έκθεση του Προέδρου του ΔΣ.

Οι επεξηγήσεις αυτές περιλαμβάνουν τις ακόλουθες κύριες αναλύσεις:

- Μέσα υπόλοιπα χορηγήσεων κατ'είδος, κατηγορία δανειζομένων, γεωγραφική περιοχή, ζώνες χωρών εξωτερικού για τις διεθνείς συναλλαγές και τα αντίστοιχα έσοδα.
- Μέσα υπόλοιπα καταθέσεων κατ'είδος, κατηγορία καταθετών, γεωγραφική περιοχή, ζώνες χωρών εξωτερικού για τις διεθνείς συναλλαγές και τα αντίστοιχα έσοδα.
- Ανάλογες πληροφορίες για τις εγγυητικές επιστολές και άλλες συμβατικές υποχρεώσεις.

Οι αναλύσεις αυτές είναι χρήσιμες για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την παρουσία των τραπεζών στις διάφορες αγορές, την ποιότητα των κινδύνων που αναλαμβάνονται και τον δυναμισμό με τον οποίο υποστηρίζονται διάφορες παραγωγικές ή επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Υπόδειγμα

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (BALANCE SHEET)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Ταμείο και Τράπεζες σε δραχμές

Ταμείο και Τράπεζες σε συνάλλαγμα

Τοκοφόρες καταθέσεις σε άλλες Τράπεζες σε δραχμές

Τοκοφόρες καταθέσεις σε άλλες Τράπεζες σε συνάλλαγμα

Επενδύσεις σε χρεώγραφα δραχμών

Επενδύσεις σε χρεώγραφα συναλλάγματος

Διάθεση σε άλλες Τράπεζες πιστωτικών υπολοίπων στην Τ.Ε.

Δάνεια και χρηματοδοτικές μισθώσεις (Leasing) σε δραχμές

Σε επιχειρήσεις και οργανισμούς

Σε ιδιώτες

Χρηματοδοτικές μισθώσεις (Leasing)

Δάνεια και χρηματοδοτικές μισθώσεις σε συνάλλαγμα

Μείον πρόβλεψη για ενδεχόμενες ζημιές από επισφαλείς χορηγήσεις

Ακίνητα και εξοπλισμός μετά την αφαίρεση αποσβέσεων

Τόκοι και προμήθειες εισπρακτές

Άλλα στοιχεία ενεργητικού

Σύνολο ενεργητικού

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Μη τοκοφόρες καταθέσεις δραχμών

Μη τοκοφόρες καταθέσεις συναλλάγματος

Τοκοφόρες καταθέσεις δραχμών

Τοκοφόρες καταθέσεις συναλλάγματος

Σύνολο καταθέσεων

Διάθεση από άλλες Τράπεζες πιστωτικών τους υπολοίπων στην Τ.Ε.

Άλλες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και δανεισθέντα κεφάλαια

COMMERCIAL PAPER ΚΑΙ BANKERS ACCEPTANCES

Δεδουλευμένοι φόροι και άλλα έξοδα

Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις

Άλλα στοιχεία Παθητικού

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Προνομιούχες μετοχές

Κοινές μετοχές

Αποθεματικά

Μη διανεμηθέντα κέρδη

Μείον εξαγορασθείσες και αποσυρθείσες μετοχές

Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων

Σύνολο παθητικού

3α. Λογαριασμοί Τάξεως (off balance Sheet Accounts)

Οι λογαριασμοί αυτοί στις παραδοσιακές εφαρμογές, χρησιμοποιούνται για την απεικόνιση διαφόρων συμβατικών υποχρεώσεων όπως εγγυήσεων, ενεγγύων πιστώσεων που αναλαμβάνονται από τις Τράπεζες καθώς και για την εμφάνιση περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν σε τρίτους.

Τα τελευταία χρόνια, όμως, έχουν δημιουργηθεί πολλές νέες τραπεζικές εργασίες με την μορφή αναλήψεως ενδεχόμενων υποχρεώσεων (Contingent Liabilities), όπως Stand by Letters of Credit, Revolving underwriting facilities, Note Issuance Facilities, κλπ. Η «έκρηξη» που έχει σημειωθεί στις συναλλαγές αυτού του είδους έχει δημιουργήσει σοβαρό προβληματισμό για την φύση τους, για το σημείο του ισολογισμού, που στην πραγματικότητα θα έπρεπε να εμφανίζονται για το ύψος των υποχρεώσεων αυτού του είδους που επιτρέπεται να αναλαμβάνει κάθε Τράπεζα, για τις πιθανές επιπτώσεις σε περίπτωση πραγματοποίησης του αναλαμβανόμενου κινδύνου, κλπ.

Είναι προφανώς αντιληπτό ότι οι προσπάθειες που γίνονται για τον εκσυγχρονισμό του Τραπεζικού συστήματος δεν θα πρέπει σ' αυτήν την φάση να αγνοήσουν τις πιθανές εξελίξεις σ' αυτό το είδος συναλλαγών. Ετσι θα πρέπει έγκαιρα να γίνουν οι σχετικές προβλέψεις.

Η διάρθρωση των λογαριασμών τάξεως θα πρέπει επομένως να καλύπτει τις εξής συναλλαγές:

- Εγγυήσεις διαφόρων ειδών αναλυτικά— Εκδοση ενεγγύων πιστώσεων
- Επιβεβαίωση ενεγγύων πιστώσεων άλλων Τραπεζών
- Επιβεβαίωση εγγυητικών επιστολών άλλων Τραπεζών
- Συμβατικές δεσμεύσεις για χορήγηση δανείων ή πιστώσεων
- Συμβατικές δεσμεύσεις καλύψεως μη τελικώς καλυπτομένων δανείων κεφαλαιαγοράς
- Συμβατικές δεσμεύσεις καλύψεως μη τελικώς καλυπτομένων εκδόσεων μετοχών
- Συμβατικές δεσμεύσεις εξαγοράς δανειακών τίτλων
- Υποχρεώσεις από οπισθογράφηση αξιογράφων
- Υποχρεώσεις που προκύπτουν από προθεσμιακές πράξεις συναλλαγματος
- Υποχρεώσεις που προκύπτουν από ανταλλαγές δανειακών υποχρεώσεων (swaps)
- Περιουσιακά στοιχεία που δίδονται ως εγγύηση για λογαριασμό τρίτων
- Υποχρεώσεις που προκύπτουν από πράξεις πωλήσεως με σύμφωνο εξωνήσεως.

4. Κατάσταση Μεταβολών Οικονομικής Θέσης (Statement of Changes in the Financial Position)

Σκοπός της καταστάσεως αυτής είναι η παροχή πληροφοριών, (που δεν είναι διαθέσιμες στον Ισολογισμό και στην Ανάλυση Αποτελεσμάτων Χρήσεως), για τις ροές κεφαλαίων και τις μεταβολές στην οικονομική θέση μιας Τράπεζας σε μια δεδομένη χρονική περίοδο.

Η Κατάσταση Μεταβολών Οικονομικής Θέσης καταλήγει ουσιαστικά να είναι μια κατάσταση αναλύσεως ροών των κεφαλαίων. Ένα πλεονέκτημα της Καταστάσεως Μεταβολών Οικονομικής Θέσης είναι η συνοπτική παρουσίαση των νέων βασικών περιουσιακών στοιχείων που απόκτησε η Τράπεζα και του τρόπου που χρηματοδοτήθηκαν αυτά σε μια ορισμένη περίοδο. Με άλλα λόγια κάθε δραχμή που διατέθηκε για την απόκτηση ενός νέου περιουσιακού στοιχείου πρέπει να έχει προέλθει από κάποια πηγή. Επί πλέον, διαχρονικά, η ίδια κατάσταση μας δίνει πληροφορίες για την πολιτική της Τράπεζας σχετικά με την διάθεση και την απόκτηση κεφαλαίων. (Ευνόητο είναι, ότι η σύνταξη της καταστάσεως αυτής προϋποθέτει παροχή στοιχείων πέραν εκείνων του Ισολογισμού και των Αποτελεσμάτων Χρήσης).

Ειδικότερα, η Κατάσταση Μεταβολών της Οικονομικής Θέσης απαντά σε ερωτήματα όπως:

- Υπάρχει λογική ισορροπία μεταξύ των μεγεθών;
- Πώς διετεθήκαν τα καθαρά κέρδη;
- Ποιά η σχέση κερδών με το μέρισμα;

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Μια μείωση των καταθέσεων και αντίστοιχη αύξηση του εξοπλισμού θα μας έλεγε ότι αφενός έχουμε μείωση της ρευστότητας, αφετέρου θα έδειχνε και την προσπάθεια αύξησης της παραγωγικότητας μέσω του μηχανολογικού εξοπλισμού.

Η αρχή προετοιμασίας μιας τέτοιας κατάστασης είναι πρώτα ο προσδιορισμός κάθε μεταβολής στον ισολογισμό και κατόπιν η ταξινόμησή της σαν πηγής ή χρήσης βάσει του ακόλουθου κανόνα:

- Πηγές: α) Κάθε αύξηση υποχρεώσεων στο Παθητικό
β) Κάθε μείωση σε λογαριασμό Ενεργητικού
Χρήσεις: α) Κάθε μείωση υποχρεώσεων στο Παθητικό
β) Κάθε αύξηση σε λογαριασμό Ενεργητικού

Υπόδειγμα

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ (STATEMENT OF CHANGES IN FINANCIAL POSITION)

ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Καθαρά Κέρδη

Αυξήσεις από:

- Καταθέσεις
- Δανεισθέντα βραχυπρόθεσμα κεφάλαια
- Δανεισθέντα μακροπρόθεσμα κεφάλαια
- Εκδοση κοινών μετοχών
- Εκδοση προνομιούχων μετοχών
- Άλλες πηγές

Μειώσεις από:

- Ταμείο και Τράπεζες
- Τοκοφόρες καταθέσεις σε άλλες τράπεζες
- Επενδύσεις σε χρεώγραφα
- Άλλες πηγές

ΣΥΝΟΛΟ

ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Μερίσματα Πληρωτέα

Αυξήσεις από:

- Ταμείο και Τράπεζες
- Τοκοφόρες καταθέσεις σε άλλες Τράπεζες
- Επενδύσεις σε χρεώγραφα
- Δάνεια και χρηματοδοτικές μισθώσεις (Καθαρά)
- Ακίνητα και εξοπλισμός (Καθαρά)

Μειώσεις από:

- Δανεισθέντα βραχυπρόθεσμα κεφάλαια
- Δανεισθέντα μακροπρόθεσμα κεφάλαια
- Άλλες πηγές

ΣΥΝΟΛΟ

5. Κατάσταση Οικονομικών Στοιχείων προσαρμοσμένων στο Δείκτη Γενικού Πληθωρισμού (Financial Data restated for the effects of General Inflation)

Επειδή σε περιόδους πληθωρισμού, το χρηματικό ενεργητικό χάνει την αγοραστική του δύναμη και το χρηματικό παθητικό έχει ανάλογο κέρδος, η κατάσταση αυτή δείχνει ποιά είναι η πραγματική αγοραστική δύναμη των χρηματικών μεγεθών.

Για την σύνταξη της απαιτείται ο διαχωρισμός των στοιχείων Ενεργητικού/Παθητικού σε στοιχεία χρηματικά και μη.

- Χρηματικά (monetary) θεωρούνται εκείνα τα στοιχεία των οποίων η αγοραστική δύναμη επηρεάζεται από τις μεταβολές στο δείκτη πληθωρισμού (π.χ. ταμείο, δάνεια και καταθέσεις).
- Μη Χρηματικά (non-monetary) είναι εκείνα τα στοιχεία των οποίων η αγοραστική δύναμη δεν αυξάνεται ή μειώνεται αποκλειστικά σαν αποτέλεσμα μεταβολών του δείκτη πληθωρισμού.

Τα χρηματικά στοιχεία Ενεργητικού χάνουν την αξία τους σε περίοδο πληθωρισμού ενώ τα μη χρηματικά στοιχεία Ενεργητικού γενικά αυξάνουν την αξία τους.

Τα στοιχεία Παθητικού κανονικά είναι χρηματικά και ωφελούν την Τράπεζα κατά την διάρκεια περιόδων πληθωρισμού. Έτσι, η προσαρμογή, βάσει του πληθωρισμού, των καθαρών περιουσιακών στοιχείων (π.χ. των Ιδίων Κεφαλαίων) είναι το αποτέλεσμα των μειώσεων στα καθαρά χρηματικά περιουσιακά στοιχεία, οι οποίες αντισταθμίζονται από τις αυξήσεις των καθαρών, μη χρηματικών στοιχείων Ενεργητικού.

Υπόδειγμα

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΣΤΟ ΔΕΙΚΤΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ (FINANCIAL DATA
RESTATED FOR THE EFFECTS OF GENERAL INFLATION)

1985 1984 1983 1982 1981

ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ

Όπως δημοσιεύθηκαν

Προσαρμοσμένα

ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ

Όπως δημοσιεύθηκαν

Προσαρμοσμένα

ΚΑΘΑΡΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Όπως δημοσιεύθηκαν

Προσαρμοσμένα

ΚΕΡΔΟΣ (ΖΗΜΙΑ) ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ
ΚΑΘΑΡΕΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
(ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ) ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ

Καθαρά Κέρδη

Οπως δημοσιεύθηκαν

Προσαρμοσμένα

Μερίσματα Πληρωτέα

Οπως δημοσιεύθηκαν

Προσαρμοσμένα

Χρηματιστηριακή τιμή στο

τέλος του χρόνου

Οπως δημοσιεύθηκε

Προσαρμοσμένη

ΜΕΣΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

(α) ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
(STATEMENT OF ACCOUNTING POLICIES)

α. *Ενοποίηση Οικονομικών Καταστάσεων:*

- Αναφέρεται η ακολουθούμενη πολιτική ενοποίησης π.χ. (κατοχή άνω του 50% των μετοχών άλλης εταιρίας). Επίσης, αναφέρεται εφαρμοσθείσα λογιστική μέθοδος για την απεικόνιση των συμμετοχικών επενδύσεων (π.χ. η μέθοδος της καθαρής θέσης).

β. *Επενδύσεις σε χρεώγραφα:*

- Παρουσιάζεται η βάση υπολογισμού της λογιστικής αξίας των επενδυμένων χρεωγράφων. (π.χ. τα ομολογιακά δάνεια αναφέρονται σε τιμή κόστους κατόπιν αποσβέσεων των τυχόν διαφορών ενώ οι μετοχές παρουσιάζονται στην χαμηλότερη τιμή μεταξύ συνολικού κόστους και αγοραίας αξίας).
- Επίσης, γίνεται αναφορά στον ισχύοντα τρόπο υπολογισμού των πραγματοποιηθέντων κερδών (ζημιών) από τις πωλήσεις των επενδυμένων χρεωγράφων.

γ. *Μη τοκοφόρα και μειωμένου επιτοκίου δάνεια:*

- Διατυπώνεται το εννοιολογικό περιεχόμενο των κατηγοριών των δανείων αυτών. (π.χ. μη τοκοφόρα θεωρούνται εκείνα τα δάνεια επί των οποίων ο υπολογισμός των τόκων έχει διακοπεί επειδή θεωρείται αμφίβολη η εισπραξιμότητα του κεφαλαίου ή των τόκων ή επειδή οι πληρωμές του κεφαλαίου ή των τόκων είναι σε καθυστέρηση).

ρηση πέραν των 6 μηνών, κλπ. Δάνεια μειωμένου επιτοκίου είναι εκείνα για τα οποία έχει επιτραπεί η μείωση του συμβατικού επιτοκίου λόγω οικονομικών δυσκολιών του οφειλέτη, κ.ά.).

- Παρουσιάζεται ο τρόπος υπολογισμού των εσόδων από τα μη τοκοφόρα και τα μειωμένου επιτοκίου δάνεια και ο τρόπος παρουσιάσεώς των. (π.χ. τυχόν τόκοι—έσοδα από μη τοκοφόρα δάνεια είτε μειώνουν το κεφάλαιο είτε αναφέρονται σαν εισόδημα, σύμφωνα με την κρίση της διοικήσεως σχετικά με την εισπραξιμότητα του κεφαλαίου. Οι τόκοι—έσοδα από τα μειωμένου επιτοκίου δάνεια υπολογίζονται επί των δανείων αυτών σύμφωνα με τους νέους όρους).

δ. *Πρόβλεψη για ενδεχόμενες ζημιές από επισφαλείς χορηγήσεις:*

- Στο τέλος κάθε περιόδου κρίνεται η επάρκεια της προβλέψεως. Σε περίπτωση που κριθεί ότι η πρόβλεψη είναι ανεπαρκής λόγω αποσβέσεων ή λόγω αλλαγών στο μέγεθος ή στα χαρακτηριστικά κινδύνου του χαρτοφυλακίου τότε η συνολική πρόβλεψη αυξάνεται συμπληρωματικά σε βάρος των εσόδων της συγκεκριμένης περιόδου).

ε. *Ακίνητα (γήπεδα/κτίρια) και Εξοπλισμός:*

- Αναφέρεται ο τρόπος παρουσιάσεως των ακινήτων και του εξοπλισμού καθώς και των σχετικών αποσβέσεων. (π.χ. Τα ακίνητα και ο εξοπλισμός αναφέρονται στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις. Οι αποσβέσεις υπολογίζονται γενικά με την μέθοδο της ευθείας γραμμής στη βάση της εκτιμώμενης οικονομικής ζωής των σχετικών περιουσιακών στοιχείων).

στ. *Αγοραπωλησίες Ξένου Συναλλάγματος:*

- Παρουσιάζεται ο τρόπος μετατροπής των στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού σε Ξένο Νόμισμα καθώς και των κερδών/ζημιών από αγοραπωλησίες Ξένου Συναλλάγματος καθώς και ο τρόπος εμφανίσεώς τους. (π.χ. Η Τράπεζα αποτιμά την θέση της από αγοραπωλησίες Ξένου Συν/τος κάθε μήνα. Η αποτίμηση αυτή συμπεριλαμβάνει την τιμολόγηση όλων των στιγμιαίων (spot), προθεσμιακών (forward) και μελλοντικών (futures) θέσεων και των οφίων (option) Ξένου Συν/τος με χρήση αγοραίων τιμών κατά τον χρόνο της αποτιμήσεως. Μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημιές σχετικά με πράξεις Ξένου Συν/τος με εναπομένονσα προθεσμία πέραν του έτους προσαρμόζονται στην παρούσα αξία τους κατά τον χρόνο της αποτιμήσεως. Τα κέρδη ή οι ζημιές από αγοραπωλησίες Ξένου Συν/τος εμφανίζονται χωριστά στην Ανάλυση των Αποτελεσμάτων Χρήσεως).

ζ. *Ανταλλαγές (swaps) νομισμάτων:*

- Αναφέρεται ο τρόπος λογιστικής απεικόνισης των διαφόρων swaps (π.χ. Η Τράπεζα διεξάγει διάφορες πράξεις swaps με τον διπλό σκοπό, αποκομίσεως αφ' ενός εσόδων από προμήθειες και διαχει-

ρίσεως αφ'ετέρου του ανοίγματος της Τράπεζας σε ξένο συν/μα. Γενικά όλα τα έσοδα/έξοδα που σχετίζονται με συναλλαγές swaps υπολογίζονται προβλεπτικά εφ'όλης της προβλεπόμενης διάρκειας των συμφωνιών, εκτός των προμηθειών για την σύναψή τους, που αναγνωρίζονται, στην τρέχουσα χρονική περίοδο.

η. **Φόροι εισοδήματος:**

- Διατυπώνεται η ακολουθούμενη πολιτική λογιστικής εμφανίσεως των φόρων εισοδήματος. (π.χ. στις οικονομικές καταστάσεις, οι φορολογικές συνέπειες των συναλλαγών αναγνωρίζονται στις ίδιες περιόδους οικονομικής χρήσεως που πραγματοποιούνται και τα σχετικά έσοδα/έξοδα, άσχετα του πότε αυτά αναγνωρίζονται για σκοπούς επιστροφής φόρων. Οι συσσωρευμένες προβλέψεις για μεταφορές φόρων που απαιτούνται σαν αποτέλεσμα των σχετικών χρονικών διαφορών συμπεριλαμβάνονται στον λογαριασμό «Δεδουλευμένοι φόροι και δεδουλευμένα Έξοδα»).

(β) ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ (NOTES TO FINANCIAL STATEMENTS)

Ταμείο και Τράπεζες

Περιλαμβάνει την γνωστοποίηση διαφόρων περιορισμών σχετικά με την δυνατότητα αναλήψεως και χρησιμοποίησεως διαφόρων λογαριασμών της ομάδας αυτής, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων αντικρυστικών καταθέσεων και των απαιτήσεων της Τ.Ε. για διατήρηση μέσωσ υπολοίπων υποχρεωτικών καταθέσεων, που επηρεάζουν την διαθεσιμότητα μη τοκοφόρων καταθέσεων σε άλλες τράπεζες. (π.χ. Η τράπεζα υποχρεούται να διατηρεί στην Τ.Ε. υποχρεωτικές καταθέσεις. Τα υπόλοιπα των καταθέσεων αυτών συμπεριλαμβάνονται στην κατηγορία λογαριασμών «Ταμείο και Τράπεζες». Κατά το (έτος) και το (έτος) οι σχετικές δεσμεύσεις ήσαν κατά μέσο όρο και).

Επενδύσεις σε χρεώγραφα

Τα ποσά των επενδύσεων που εμφανίζονται αντιπροσωπεύουν λογιστικές και αγοραίες αξίες κατά τύπο χρεωγράφου. (π.χ. κατωτέρω παρατίθενται συγκριτικά η λογιστική και η αγοράία ή εκτιμώμενη αξία των χρεωγράφων στις 31.12. του έτους 1985 και του έτους 1984. Αξίες κατ'έκτιμηση χρησιμοποιούνται για χρεώγραφα για τα οποία δεν αναφέρονται αγοραίες τιμές. Οι αγοραίες αξίες των χρεωγράφων Ελληνικού Δημοσίου και Δημοσίων Επιχειρήσεων προσδιορίζονται με την βοήθεια ανεξαρτήτων φορέων και βασίζονται σε διαθέσιμα στοιχεία της αγοράς, τα οποία συχνά αντιπροσωπεύουν συναλλαγές σχετικά μικρού μεγέθους και ως εκ τούτου δεν είναι ενδεικτικές των τιμών στις οποίες μεγάλα ποσά συγκεκριμένων χρεωγράφων θα μπορούσαν να πωληθούν ή να αγοράσθούν.

Π.Χ.

1985

1984

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΑ	ΑΓΟΡΑΙΑ Ή ΕΚΤΙ- ΜΩΜΕΝΗ ΑΞΙΑ	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΑ	ΑΓΟΡΑΙΑ Ή ΕΚΤΙ- ΜΩΜΕΝΗ ΑΞΙΑ
-------------------	--------------------------------------	-------------------	--------------------------------------

Επενδύσεις σε Χρεώγραφα

Ελληνικού Δημοσίου
Ελληνικών Δημ.Επιχ. και Οργανισμών
Αλλων

Σύνολο Επενδύσεων
σε Χρεώγραφα

Οι τόκοι – έσοδα από τις επενδύσεις σε χρεώγραφα συμπεριλαμβάνουν φορολογητέο εισόδημα εκ Δρχ. και Δρχ. για το 1985 και 1984 αντίστοιχα.

Δάνεια και Χρηματοδοτικές Μισθώσεις (Leasing)

Γίνεται ομαδοποίηση των δανείων κατά τύπο δανείου (π.χ.εμπορικά, βιομηχανικά, δάνεια προς το δημόσιο, κλπ.) και κατά γεωγραφική περιοχή (π.χ.περιφέρεια). Επίσης δίνονται πληροφορίες για τα μη τοκοφόρα (non accrual) και για τα ρυθμισθέντα δάνεια σχετικά με τα υπόλοιπά τους, τυχόν πραγματοποιηθέντα έσοδα καθώς και τα διαφυγόντα έσοδα από τα δάνεια αυτά.

Π.Χ.

ΕΤΟΣ... ΕΤΟΣ...

ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ

(σε επίπεδο Τράπεζας)

Προς Βιομηχανίες-Βιοτεχνίες-Εμπορικές Επιχειρήσεις

Προς Ιδιώτες

Προς Πιστωτικά Ιδρύματα

Τράπεζες

Άλλα Πιστωτικά Ιδρύματα

Προς Δημόσιο και Δημ.Επιχειρήσεις

Μείον μη δεδουλευμένοι τόκοι προεξοφλήσεων

Σύνολο Δανείων Σύνολο Χρηματοδοτικών Μισθώσεων

Δάνεια και Χρηματοδοτικές Εκμισθώσεις (κατά περιφέρεια) 1985

Περιφερειακή Δ/ση Αθήνας

Περιφερειακή Δ/ση Πειραιά

κλπ., κλπ., κλπ.

Σύνολο Δανείων και Χρηματοδοτικών Μισθώσεων

Τα μη τοκοφόρα δάνεια, ύστερα από τις αποσβέσεις των επισφαλών, ανήλθαν σε..... την 31 Δεκεμβρίου και σε..... την 31 Δεκεμβρίου

Κατά την 31 Δεκεμβρίου δεν υπήρχαν ρυθμισθέντα δάνεια σε σύγκριση με την 31 Δεκεμβρίου

Οι τόκοι-έσοδα από τα μη τοκοφόρα και τα ρυθμισθέντα δάνεια ήταν το, το, και το Εάν οι τόκοι επί του αναπόσβεστου μέρους των μη τοκοφορούντων και ρυθμισθέντων δανείων υπολογίζονταν με τα αρχικά συμφωνηθέντα επιτόκια, τότε τα έσοδα θα ήταν κατά περισσότερα το

ΜΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Πληροφοριοδότηση Γενικών Αναγκών Εσωτερικής Χρήσεως (management reporting)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Ενα σύγχρονο τραπεζικό σύστημα πληροφόρησης πρέπει να στοχεύει, μεταξύ των άλλων, στην εξασφάλιση παροχής στοιχείων που θα επιτρέπουν την εφαρμογή προωθημένων μεθόδων διοίκησης, χαρακτηριστικό της οποίας είναι ο *προγραμματισμός*, η *μέτρηση* και *ανάλυση* των αποτελεσμάτων, και της δραστηριότητας των κέντρων ανάπτυξης των τραπεζικών εργασιών.

- Η δυνατότητα αυτή προσδιορίζεται από την έκταση και την ποιότητα του *Συστήματος Παροχής των Πληροφοριών* (Reporting System), σε ό,τι αφορά τα αποτελέσματα του *Προϋπολογιστικού Ελέγχου* και τη μέτρηση της *Παραγωγικότητας*, *Αποδοτικότητας* και *Αποτελεσματικότητας* των Κέντρων Ευθύνης.

Το σύστημα ασχολείται κατά κύριο λόγο με:

- Την πραγματοποίηση στόχων του προϋπολογισμού σε βασικά μεγέθη, (Καταθέσεις, Χορηγήσεις, Τόκοι, Προμήθειες, Δαπάνες, κλπ.)
- Στατιστικά στοιχεία παραγωγικής δραστηριότητας
- Στατιστικά στοιχεία απασχόλησης Προσωπικού στη βάση των οποίων δίδεται η δυνατότητα αφενός μεν στις επιτελικές Υπηρεσίες να κάνουν την ανάλογη *επεξεργασία αξιολόγησης* και *κοστολόγησης* των εργασιών, αφετέρου στα Κέντρα δραστηριότητας να μελετήσουν και να θεωρήσουν τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων τους.

Η αξιολόγηση των οικονομικών και λοιπών στοιχείων βασίζεται, κατά μεγάλο μέρος, στη χρήση αριθμοδεικτών.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθοι αριθμοδείκτες:

Δείκτες Αποδοτικότητας

Καθαρά Κέρδη μετά από φόρους/	Μέσο υπόλοιπο ενεργητικού
Καθαρά Κέρδη μετά από φόρους/	Μέσο υπόλοιπο ιδίων Κεφαλαίων
Καθαρό περιθώριο επιτοκίου /	Μέσο υπόλοιπο ενεργητικού
Καθαρά Κέρδη μετά από φόρους/	Μέσο υπόλοιπο Κερδοφόρων στοιχείων του Ενεργητικού

Δείκτες Επάρκειας Κεφαλαίων και Ανάληψης Κινδύνων

Μέσο υπόλοιπο συνόλου ενεργητικού (Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης) / Μέσο υπόλοιπο ιδίων κεφαλαίων

Μέσο υπόλοιπο συνόλου χορηγήσεων / Μέσο υπόλοιπο ιδίων κεφαλαίων

Μέσο υπόλοιπο συνόλου καταθέσεων / Μέσο υπόλοιπο ιδίων κεφαλαίων

Λειτουργικά Κέρδη προ φόρων και προβλέψεις για επισφαλείς χορηγήσεις / Καθαρές ζημιές από ανεισπρακτες χορηγήσεις

Δείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου χορηγήσεων

Αποσβέσεις επισφαλών χορηγήσεων / Σύνολο χορηγήσεων
Προβλέψεις επισφαλών χορηγήσεων / Σύνολο χορηγήσεων

Δείκτες Αποτελεσματικότητας

Λειτουργικά Εξοδα / Λειτουργικά Εσοδα
Σύνολο Ενεργητικού / Αριθμός προσωπικού πλήρους απασχόλησης
Μισθοί και Ημερομίσθια / Αριθμός προσωπικού πλήρους απασχόλησης
Καθαρά Κέρδη μετά από φόρους / Αριθμός προσωπικού πλήρους απασχόλησης
Τόκοι και Προμήθειες χορηγήσεων / Σύνολο χορηγήσεων
Εσοδα από Επενδύσεις χρεωγράφων / Σύνολο επενδύσεων

Δείκτες Ελέγχου Εξόδων

Τόκοι καταθέσεων / Σύνολο τοκοφόρων καταθέσεων
Τόκοι καταθέσεων / Σύνολο λειτουργικών εξόδων
Εξοδα προσωπικού / Σύνολο λειτουργικών εξόδων
Γενικά έξοδα / Σύνολο λειτουργικών εξόδων

Δείκτες Διάρθρωσης Χαρτοφυλακίου

Χορηγήσεις / Σύνολο ενεργητικού
Ταμείο και κρατικές ομολογίες / Σύνολο ενεργητικού
Καταθέσεις όψεως / Καταθέσεις Ταμειευτηρίου και Προθεσμίας

Δείκτες Ανάπτυξης και Μεριδίου της Αγοράς

Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή σε σύνολο Ενεργητικού, Καταθέσεις και Ιδια Κεφάλαια
Ποσοστό Καταθέσεων και Χορηγήσεων σε συγκεκριμένο επίπεδο αγοράς (τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό).

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΙΑΙΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ – ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΕΣ

Απαιτήσεις κάθε είδους για κεφάλαια, τόκους, προμήθειες, έξοδα, κλπ. ορίζονται σε καθυστέρηση και εμφανίζονται σε ανάλογη μερίδα του Γενικού Καθολικού και Ισολογισμού μετά την παρέλευση 3 μηνών από την ημερομηνία συμβατικής πληρωμής ή λήξης.

Η τοκοφορία κάθε είδους απαιτήσεων σε καθυστέρηση καθώς και η τοκοφορία των συνολικών απαιτήσεων από τις οποίες προέρχονται καθυστερημένες απαιτήσεις δόσεων, τόκων, προμηθειών, εξόδων, κλπ. αναστέλλεται μετά την πάροδο 6 μηνών από την ημερομηνία συμβατικής πληρωμής ή λήξης των αντίστοιχων απαιτήσεων. Οι καταλογισθέντες τόκοι για το ενδιάμεσο διάστημα θα αναλογίζονται ή θα μεταφέρονται από τους λογαριασμούς εσόδων σε λογαριασμούς επισφαλών απαιτήσεων. Οι τόκοι τέτοιων απαιτήσεων δεν θα μετρούνται στα έσοδα των τραπεζών αλλά θα υπολογίζονται για την τελική ρύθμισή τους εάν αυτή καταστεί δυνατή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΙΑΙΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Οι τράπεζες θα έχουν το δικαίωμα να σχηματίζουν τις εξής προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις:

- α. Την ετήσια πρόβλεψη διαγραφής επισφαλών απαιτήσεων η οποία θα περιλαμβάνει όλες τις απαιτήσεις που διαπιστώθηκε σύμφωνα με τα εκάστοτε ισχύοντα, ότι δεν μπορούν να εισπραχθούν. Οι σχετικές ρυθμίσεις θα γίνονται με ενιαία αντικειμενικά κριτήρια και θα έχουν την σύμφωνη γνώμη της Τράπεζας της Ελλάδος η οποία θα ελέγχει την ορθή εφαρμογή τους. Η Τράπεζα της Ελλάδος θα μπορεί να καθορίζει και τις επί πλέον επισφαλείς απαιτήσεις που θα πρέπει να διαγράφονται από κάθε τράπεζα. Το σύνολο της ετήσιας αυτής πρόβλεψης θα φέρεται σταδιακά ή συνολικά σε χρέωση των αποτελεσμάτων κάθε τράπεζας για κάθε διαχειριστική χρήση.
- β. Μια γενική πρόβλεψη για ενδεχόμενη υποτίμηση στοιχείων ενεργητικού ετησίως σε ποσοστό τουλάχιστον 0.5% και μέγιστο 2%, επί του μέσου ετησίου υπολοίπου των χορηγήσεων, εγγυητικών επιστολών, ενεγγύων πιστώσεων και άλλων συναφών εργασιών που ενέχουν πιστωτικούς κινδύνους.

Η πρόβλεψη αυτή θα αξιοποιείται για την αντιμετώπιση επισφαλειών της διαδικασίας της προηγούμενης παραγράφου όταν το συνολικό τους ύψος υπερβαίνει το 20% των ετησίων καθαρών εσόδων προ προβλέψεων και φόρων. Η πρόβλεψη της παραγράφου αυτής θα απεικονίζεται αφαιρετικά των λογαριασμών ενεργητικού τους οποίους καλύπτει. Το ύψος της προβλέψεως αυτής θα εγκρίνεται ως προς την επάρκεια του από την Τράπεζα της Ελλάδος.

γ. Ειδική-έκτακτη πρόβλεψη με υπόδειξη ή όχι της Τράπεζας της Ελλάδος για αντιμετώπιση ειδικών πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από μεγάλη συγκέντρωση των χορηγήσεων, ειδικές κλαδικές ή περιφερειακές συγκεντρώσεις, δραστηριότητες εξωτερικού, επενδυτικές δραστηριότητες, δραστηριότητες της διεθνούς χρηματαγοράς και κεφαλαιαγοράς, κλπ. Το ποσό αυτών των προβλέψεων θα καθορίζεται μετά από εκτίμηση των τραπεζών, σχετική γνώματευση του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ) και σύμφωνη γνώμη της Τράπεζας της Ελλάδος.

Το ετήσιο ποσόν αυτών των προβλέψεων δεν δύναται να υπερβαίνει τα πραγματοποιούμενα ετησίως από την αντίστοιχη δραστηριότητα μικτά έσοδα. Οι προβλέψεις της παραγράφου αυτής θα απεικονίζονται αφαιρετικά των λογαριασμών ενεργητικού τους οποίους καλύπτουν.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΑΛΛΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Α/Α ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΡΥΘΜΙΣΕΩΣ	ΕΙΔΟΣ	ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ
1. Καθιέρωση Ενιαίου Σχεδίου Λ/σμών για τις τράπεζες αφού ληφθούν υπόψη οι σύγχρονες τάσεις στην Τραπεζική λογιστική και οικονομική πληροφόρηση, οι σχετικές κοινοτικές οδηγίες, οι απόψεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών	Νόμος	Υπ. Εμπορίου ΥΠΕΘΟ Τ.Ε.
2. Καθιέρωση ενιαίων λογιστικών αρχών και προτύπων λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις της Επιτροπής για χορηγήσεις, καθυστερήσεις, επισφάλειες και προβλέψεις που αναφέρονται στο Παράρτημα 3.	Νόμος	Υπ. Εμπορίου ΥΠΕΘΟ Τ.Ε.
3. Καθιέρωση σύγχρονων λογιστικών συστημάτων.	Οδηγία	Τ.Ε.
4. Καθιέρωση είδους, περιεχομένου και περιοδικότητας δημοσιεύσεων οικονομικών καταστάσεων.	Νόμος	Υπ. Εμπορίου ΥΠΕΘΟ Τ.Ε.
5. Καθιέρωση συντάξεως και δημοσιεύσεως ενοποιημένων Ισολογισμών για τα Τραπεζικά Ιδρύματα με υποενοποιήσεις των Τραπεζικών, Ασφαλιστικών και Βιομηχανικών δραστηριοτήτων.	Νόμος	Υπ. Εμπορίου ΥΠΕΘΟ Τ.Ε.
6. Καθιέρωση αρμοδιότητας της Τ.Ε. για υπόδειξη αύξησης κεφαλαίων ή ειδικών δανεισμών για την ενίσχυση της οικονομικής θέσεως των Τραπεζών.	Νόμος	Υπ. Εμπορίου ΥΠΕΘΟ Τ.Ε.

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ: ΦΩΤΡΟΝ ΑΕ
ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ-ΜΟΝΤΑΖ: Τ. Κοδελας
ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ανδρέου - Νικητάρ, Λεωφ. Αθηνών 65-Τηλ. 3467.139
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Ε. Τσούτη

ΑΘΗΝΑ 1987